

Timo Markkanen

**KIRJANPITOLAIN 2016 UUDISTUKSEN
VAIKUTUS HALLINNOLLISEEN
TAAKKAAN SEKÄ OIKEAAN JA
RIITTÄVÄÄN KUVAAN
KIRJANPITÄJIEN NÄKÖKULMASTA**

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Yrityksen laskentatoimi
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2023
Ohjaaja: Matias Laine

TIIVISTELMÄ

Timo Markkanen: Kirjanpitolain 2016 uudistuksen vaikutus hallinnolliseen taakkaan sekä oikeaan ja riittävään kuvaan kirjanpitäjien näkökulmasta

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Yrityksen laskentatoimi

Huhtikuu 2023

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten vuoden 2016 voimaan tullut kirjanpitolain uudistus ja valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (PMA-asetus) on vaikuttanut pien- ja mikroyritysten hallinnolliseen taakkaan sekä tilinpäätösten oikeaan ja riittävään kuvaan. Tutkimus toteutettiin nyt, kun kirjanpitäjät ovat rutinoituneempia ja soveltanut lainsäädännön uudistusta käytännössä useamman vuoden ajan. Tutkimuksessa kartoitettiin myös tekijöitä, joita kirjanpitäjät ovat pitäneet uudistuksessa onnistuneina tai epäonnistuneina.

Tutkimus toteutettiin yhdistelmänä kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta. Aineisto kerättiin survey-tutkimuksena hyödyntäen sähköistä kyselylomaketta. Yhteensä 111 kirjanpitäjää vastasi kyselyyn ja tutkimuksessa sovellettiin pääkomponenttianalyysiä (principal component analysis) tiedon tiivistämisessä. Tämän lisäksi yksi avoin kysymys käsiteltiin laadullisesti. Tutkimus toi uutta tietoa kirjanpitäjien kokemuksista siihen, miten PMA-asetus sekä kirjanpitolain uudistus ovat vaikuttaneet pien- ja mikroyritysten hallinnolliseen taakkaan.

Yhteenvetona tuloksista voidaan todeta, että kirjanpitäjät kokivat uudistuksen keventävän hallinnollista taakkaa, ilman että tilinpäätösinformaation laatu kärsi merkittävästi. Tutkimus nosti esiin myös kehitystarpeita raportointivaatimusten edelleen keventämiseksi ja löydöksiä, jotka voivat toimia jatkotutkimusaiheina.

Avainsanat: PMA-asetus, hallinnollinen taakka, oikea ja riittävä kuva, pien- ja mikroyritysten tilinpäätös

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	4
1.1 Aiheenvalinnan tausta	5
1.2 Tutkielman käsitteistö	7
1.3 Rajaukset	8
1.4 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoite	9
1.5 Tutkimusmenetelmät ja -aineisto sekä teoreettinen viitekehys	10
1.6 Tutkimuksen rakenne	11
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	12
2.1 Oikea ja riittävä kuva	12
2.1.1 Oikea ja riittävä kuva kansainvälisessä tutkimuksessa	13
2.1.2 Oikea ja riittävä kuva kotimaisessa kirjallisuudessa	14
2.2 Hallinnollinen taakka	16
2.3 Kirjanpitolain uudistus & PMA-asetus	18
2.3.1 Tilinpäätösraporttien esitystapa & kirjanpitotekniset toteutukset	19
2.3.2 Pien- ja mikroyrityksen liitetietovaatimukset	21
2.3.3 Kirjanpidon säilyttäminen, audit trail sekä allekirjoitukset	23
2.3.4 Kirjanpitoperiaatteet uudistuksen jälkeen & uudistuksen kritiikki	23
2.4 Yhteenveto teoreettisesta viitekehyksestä	24
3 EMPIIRISEN OSAN ESITTELY	28
3.1 Aineistonkeruumenetelmä	29
3.2 Aineiston kohderyhmä sekä otanta	30
3.3 Aineiston käsittely, analysointi ja tulokset	31
3.4 Taustamuuttujien esittely	33
3.4.1 Vastaajien kokemus vuosina kirjanpitotehtävissä	33
3.4.2 Pien- ja mikroyritysten taloushallinnon osuus vastaajien työnkuvasta	34
3.4.3 Organisaatiokoko	34
3.4.4 Ammatillinen osaamistaso	35
3.4.5 Vastaajien koulutustausta	36
4 AINEISTON ANALYYSI	37
4.1 Pääkomponenttianalyysin edellytysten tarkastelu	37
4.2 Pääkomponenttien nimeäminen	44
4.3 Pääkomponenttien reliabiliteetin mittaaminen	45
4.4 Taustamuuttujien vaikutus ajatuslinjoihin	46
4.1.1 Työkokemuksen määrän vaikutus ajatuslinjoihin	47
4.1.2 Työnkuvan vaikutus vastaajan ajatuslinjoihin	48
4.1.3 Organisaation kokoluokan vaikutus vastaajan ajatuslinjoihin	48
4.1.4 Ammatillisen osaamistason vaikutus vastaajan ajatuslinjoihin	49
4.1.5 Koulutustaustan vaikutus vastaajan ajatuslinjoihin	50
4.1.6 Yhteenveto taustamuuttujien vaikutuksista pääkomponentteihin	50
5 TUTKIMUSTULOKSET	53
5.1 Pääkomponenttien analysointi	53
5.2 Likert-väittämien analysointi	55
5.3 Avomien vastausten analyysi	56
6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	61
6.1 Tutkimusprosessin vaiheet sekä tutkimuksen luotettavuus	61
6.2 Tulosten yhteenveto	64
6.3 Pohdinta	66
6.4 Johtopäätökset	67
LÄHTEET	69
LIITTEET	73

1 JOHDANTO

Vuonna 2016 tuli voimaan uusi kirjanpitolaki, jonka osana annettiin valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksestä esitettävistä tiedoista (PMA-asetus (1753/2015)). PMA-asetuksen tavoitteena oli keventää pien- ja mikroyritysten hallinnollista taakkaa, asettamalla yksinkertaisemmat ja vähemmän harkinnanvaraiset ohjeistukset tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista¹. Uudistus toi mukanaan vaihtoehtoisia ohjeistuksia, jotka yksinkertaistivat kirjanpidon laadintaa pien- ja mikroyrityksille. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten vuoden 2016 kirjanpitolain uudistus, ensisijaisesti PMA-asetuksen käyttöönotto, on vaikuttanut pien- ja mikroyritysten hallinnolliseen taakkaan sekä tilinpäätöksen oikeaan ja riittävään kuvaan kirjanpitäjien näkökulmasta, kun lakia on sovellettu vuodesta 2016 vuoteen 2022.

Hallinnollisen taakan muuttumisen tarkastelu kirjanpitolainsäädännön osalta voidaan nähdä ulkoisen laskentatoimen tutkimuksessa linkittyvän keskeisesti sääntely-ympäristön muutoksia tarkastelemaan tutkimukseen. Puolestaan oikea ja riittävä kuva on yksi ulkoisen laskentatoimen toimintaa ohjaava yleisperiaate, joka on sidoksissa tilinpäätösinformaation määrään ja laatuun. Tähän tilinpäätösinformaation luonteeseen voidaan vaikuttaa sääntelyllä. Valtiollisella sääntelyllä voidaan puuttua markkinoiden tehottomuuteen, mutta toisaalta liiallinen sääntely aiheuttaa yrityksiä rasittavia kustannuksia.² Tässä tutkimuksessa pyritään tutkimaan, miten oikean ja riittävän kuvan sekä hallinnollisen taakan välinen tasapaino on muuttunut uuden lainsäädännön rutinoituneen soveltamisen myötä.

---

¹ Hallituksen esitys (89/2015)

² Kangasharju & Rauhanen (2008, 9)

1.1 Aiheenvalinnan tausta

Vuonna 2016 astui voimaan uusi kirjanpitolaki, jonka tarkoituksena oli keventää erityisesti pienten yritysten hallinnollista taakkaa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, miten yritysten hallinnollinen taakka on keventynyt kirjanpitäjien näkökulmasta, kun kirjanpitäjät ovat saaneet soveltaa uutta kirjanpitolakia useampien tilikausien ajan ja heidän työskentelynsä on tullut rutinoituneemmaksi. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan uudistuksen vaikutusta pien- ja mikroyritysten tilinpäätösten oikeaan ja riittävään kuvaan sekä miten kirjanpitäjät ovat kokeneet uudistuksen.

Uuden kirjanpitolain ja PMA-asetuksen tarkka sisällöllinen kokonaisuus hioutui vasta parina vuotena ennen sen voimaantuloa 2016. Kuitenkin uudistus pohjautui jo kauan sitä ennen EU:ssa ja kansallisissa sääntelyn kehittymistä ja hallinnollisen taakan vähentämistä käsittelevissä työryhmissä tunnistettuun tarpeeseen ja valmistelutyöhön. Seuraavassa tarkastellaan uudistuksen valmistelun taustaa. Tämän jälkeen esitellään keskeisimmät muutokset, jotka uusi kirjanpitolaki toi mukanaan yrityksille.

Jo vuonna 2003 Euroopan komissio julkaisi niin kutsutun Yrittäjyyden vihreän kirjan, jonka tarkoituksena oli käynnistää keskustelu tulevaisuuden yrityspolitiikasta. Kirjassa tunnistettiin, että sääntely yleensä vaikuttaa suhteettoman paljon pienempiin yrityksiin, vaikka yritysten koko vaihtelee. (EU 2003, 16) Tämän keskustelun seurauksena Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti työryhmän³, jonka tehtävänä oli kartoittaa tarvittavat sääntelyn uudistukset. Vuonna 2005 valtioneuvoston kanslia asetti hankkeen paremman sääntelyn toimintaohjelman laatimiseksi⁴. Tämän jälkeen Euroopan komissio julkaisi vuonna 2007 toimintaohjelman taloudellisen rasiin keventämiseksi⁵, jolloin EU:n yhteiset suuntaviivat hallinnollisen taakan keventämiseksi ja EU:n elinkeinotoiminnan kilpailukyvyyn takaamiseksi alkoivat hahmottua periaatteellisesti. Euroopan unioni antoi uuden tilinpäätösdirektiivin vuonna 2013 (2013/34/EU), jonka tarkoituksena oli hillitä hallinnollista taakkaa.

---

³ Kangasharju & Rauhanen (2008, 2)

⁴ Valtioneuvoston kanslia (VNK004:00/2005)

⁵ Euroopan komission tiedonanto KOM (2007)23

Ajatuksellisen jatkumon kehittyminen käytännön työtä ohjaavaksi lainsäädännöksi kesti lähes kymmenen vuotta edellä mainittujen Euroopan komission julkaisemien suuntaviivojen jälkeen. Kyseisen ajanjakson aikana aiheeseen liittyviä työryhmiä oli useita. Näitä työryhmiä olivat muun muassa vuonna 2009 Työ- ja Elinkeinoministeriön työryhmä⁶, vuoden 2010 tiedonannon ja järkevän sääntelyn ohjelma⁷ sekä myöhemmin vuoden 2012 Euroopan komission niin sanotun järkevän sääntelyn REFIT-ohjelma⁸ ja lopulta itse kirjanpitolain uudistusta käsittelevän työryhmän työskentely vuosina 2014–2015. Lainmuutos kuitenkin lopulta laitettiin vireille hallituksen esityksellä eduskunnalle HE89/2015, jolloin varsinainen lain voimaantulo tapahtui 1.1.2016. Lain muutoksella toimeenpantiin direktiivi 2013/34/EU.

Laki on nyt ollut voimassa yli kuusi vuotta, joten laskentatoimen ammattilaiset, kuten kirjanpitäjät, tilintarkastajat ja muut hallinnollisen taakan "kantajat", ovat tottuneet soveltamaan uutta kirjanpitolakia työssään yli kuuden tavanomaisen kalenterivuoden ajan. Nyt työskentely on rutinoituneempaa kuin heti muutoksen jälkeen. Tämän vuoksi nyt on sopiva aika tutkia, miten uuden kirjanpitolain soveltaminen on käytännössä vaikuttanut lakimuutokselle asetettuihin tavoitteisiin, etenkin pien- ja mikroyritysten hallinnolliseen taakkaan.

Tämä tutkimus on saanut keskeisiä vaikutteita Ossi Kaleniuksen vuonna 2019 tekemästä Pro gradu -tutkielmasta, joka on otsikoitu seuraavasti: "Kirjanpitolainsäädännön muutokset hallinnollisen taakan keventämiseksi tilintarkastajan näkökulmasta – vaikutus oikeaan ja riittävään kuvaan". Tämän Pro gradu -tutkielman alkuperäinen tarkoitus on olla eräänlainen täydentävä jatkumo kyseiselle tutkielmalle kirjanpitäjien näkökulmasta tilintarkastajien sijaan. Syy tutkimuksen jatkumolle osittain löytyy siitä, että aikaa on kulunut muutama vuosi edellisestä tutkimuksesta, ja kyseinen tutkimus keskittyi tilintarkastajiin.

Kaleniuksen (2019) johtopäätelmien mukaan, kun tarkastelemme tätä aihetta muutama vuosi myöhemmin, jolloin laskentatoimen ammattilaiset ovat rutinoituneempia, voimme saada kenties lievempiä tutkimustuloksia. Tämä tutkielma ei kuitenkaan ole täydellinen

---

⁶ Järvinen, Lundelin-Nuortio & Hjelt (2011, 3)

⁷ Euroopan komission tiedonanto KOM (2010)543

⁸ Euroopan komission tiedonanto KOM (2012)746

kopio Kaleniuksen 2019 Pro gradu -tutkielmasta, vaan aineiston kohderyhmää on muutettu tilintarkastajista kirjanpitäjiin, teoreettista viitekehystä on laadittu kirjanpitäjien työn huomioiden, ja näkökulmaa on muutettu vastaamaan kirjanpitäjien toimenkuvaa. Vaikka tutkimuksen lopullinen tarkoitus, kirjanpitolain uudistuksen vaikutukset hallinnolliseen taakkaan ja tilinpäätöksestä saatavaan oikeaan ja riittävään kuvaan, ovatkin hyvin samankaltaiset.

Tässä tutkimuksessa tutkittava kohderyhmä on kirjanpitäjät tilintarkastajien sijaan, koska kaikki pien- ja mikroyritykset eivät ole tilintarkastusvelvollisia, mutta kaikki yritykset ovat kirjanpitovelvollisia. Lisäksi kirjanpitäjien kohderyhmää ei ole aiemmin juurikaan tutkittu kvantitatiivisesti tässä aiheessa.

1.2 Tutkielman käsitteistö

Aihealueen kannalta on merkityksellistä määritellä hallinnollisen taakan sekä oikean ja riittävän kuvan käsitteet. Hallinnollinen taakka voidaan nähdä eräänlaisena valtiollisen sääntelyn kustannuksena yrityksille. Esimerkiksi Kitchingin (2006, 800) mukaan sääntely on välttämätön osa nykyaikaista markkinataloutta, koska se suojaa sijoittajia, työntekijöitä, kansalaisia, kuluttajia ja ympäristöä. Useimmiten hallinnollisella taakalla tarkoitetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat lainsäädännön vaatimusten edellyttämien tietojen keräämisestä, säilyttämisestä, saatavilla pitämisestä ja toimittamisesta viranomaisille tai yksityisille tahoille (Kangasharju & Rauhanen 2008, 4). Käsitteestä on myös eri asiayhteyksissä puhuttu hallinnollisena rasitteena. Esimerkiksi EU:n komission vuoden 2007 mietinnöissä keskiössä oli hallinnollisen rasitteen käsite, joka on tässä tapauksessa synonyymi hallinnolliselle taakalle (EU 2007, 5).

EU:n komissio käyttää myös käsitettä hallintokustannukset ja määrittelee sen seuraavasti: ”Hallintokustannuksilla tarkoitetaan yrityksille, vapaaehtoistoimijoille, viranomaisille ja kansalaisille koituvia kustannuksia siitä, että nämä täyttävät lakisääteiset velvoitteensa toimittaa toiminnastaan tai tuotannostaan tietoja joko viranomaisille tai yksityisille tahoille” (EU 2007, 5). On myös syytä korostaa, että hallinnollinen taakka ei muodostu

kaikista yrityksessä tehtävistä laskentatoimen töistä, vaan kyse on vain niiden tietojen kokoamisesta, jota yritys ei vapaaehtoisesti ilman lainsäädännön vaatimuksia kokoaisi. Toisin sanoen hallinnollisen taakan kustannukset ovat niitä, jotka aiheutuvat tiedosta, jota yritys ei vapaaehtoisesti ilman lainsäädännön vaatimuksia keräisi.

Sääntelyyn vahvasti liittyä myös toinen tämän tutkimuksen kannalta keskeinen, oikean ja riittävän kuvan käsite. Oikea ja riittävä kuva (True and fair view, TFV) on yksi tilinpäätöksen laadintaa ohjaava yleisperiaate, jonka tarkasta määritelmästä on esitetty monenlaisia näkökulmia. Oikea ja riittävä kuva on kirjanpitolain mukaan määritelty niin, että tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti ottaen huomioon toiminnan laatu ja laajuus (KPL 3: 2§). Oikeaa ja riittävää kuvaa on yhdistetty kotimaisessa merkityksessä olennaisuuden periaatteeseen ja ennen vuoden 2016 lainsäädäntöuudistusta käytössä oli myös käsite oikeat ja riittävät tiedot (ks. esim. Rekola-Nieminen 2015). Tältä osin määritelmä on kehittynyt myös Suomessa yhä enemmän tapaoikeudelliseksi EU:n direktiivien mukaisesti. Käytännössä oikean ja riittävän kuvan käsite elää tuomioistuimien sekä kirjanpitolautakunnan lausuntojen mukana, jolloin tilinpäätösinformaation tietosisältö muuttuu jatkuvasti oikean ja riittävän kuvan käsitteen mukana.

1.3 Rajaukset

Tässä tutkimuksessa edellisiä käsitteitä lähestytään lainsäädännön tavoitteiden mukaisesti, erityisesti Suomessa sovellettavien määritelmien näkökulmasta. Hallinnollisen taakan käsite käsitellään tutkimuksessa lähinnä kirjanpitolainsäädännön uudistuksen vaikutuksen mukaisesti yrityksen hallinnolliseen taakkaan, eikä se kata kaikkea mahdollista hallinnollista taakkaa, jota yritykset kohtaavat.

Tutkimuksen keskeinen rajaus on keskittyminen tilinpäätöksen laatijoihin, eli kirjanpitäjiin. Tätä voi perustella esimerkiksi sillä, että Cookin (1997, 696) mukaan velvollisuus antaa oikea ja riittävä kuva kohdistuu ensisijaisesti tilinpäätöksen laatijoihin eli kirjanpitäjiin, vaikka vastuu oikeasta ja riittävästä kuvasta jakautuu myös

tilintarkastajalle. Cookin tutkimuksessa tarkasteltiin oikeaa ja riittävää kuvaa sääntely-ympäristössä, jossa oikean ja riittävän kuvan velvoite ylittää kansallisen lainsäädännön ja mahdollisesti jopa kirjanpidon standardit, mikäli oikea ja riittävän kuvan antaminen sitä vaatii (Cook 1997, 696). Tästä näkökulmasta oikean ja riittävää kuvaa tarkastellaan myös osin yhtenevästi kotimaisessa sääntelyssä mikroyrityksiä lukuun ottamatta, sillä pienyritysten ja sitä suurempien yritysten liitetietovaatimuksissa voi olla tarpeen antaa vähimmäisvaatimuksiakin kattavammat liitetiedot oikean ja riittävän kuvan kannalta (ks. esim. Tikkanen 2017; Karttunen & Tomminen 2022).

Teoreettisessa viitekehyksessä tutkitaan hallinnollisen taakan sekä oikean ja riittävän kuvan käsitteitä myös kansainvälisen tutkimuksen näkökulmasta. Nämä käsitteet ovat sidoksissa EU-lainsäädäntöön, joten niiden ilmiöiden tarkasteluun on syytä perehtyä kansainvälisestikin.

Tutkimuksessa rajataan yrityskokoluokkiin liittyvät kysymykset koskemaan vain pien- ja mikroyrityksiä. Kirjanpitolain uudistus toi merkittävimmät muutokset juuri pienemmille yrityksille, joten tutkimuksessa keskitytään niihin. Lisäksi direktiivin (2013/34/EU) tavoitteena oli varmistaa, että pien- ja mikroyritysten hallinnollinen taakka on oikeassa suhteessa siitä koituviin hyötyihin (2013/34EU, 19–20).

1.4 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tarkentavaa tietoa siitä, miten kirjanpitäjät ovat kokeneet kirjanpitolainsäädännön uudistuksen ja miten se on vaikuttanut ensisijaisesti yrityksen hallinnolliseen taakkaan. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on vastata kysymykseen siitä, miten kirjanpitäjät ovat kokeneet uudistuksen vaikuttavan oikean ja riittävän kuvan antamiseen tilinpäätöksessä, erityisesti pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksiä hyödyntävien tahojen osalta. Tutkimuksessa pyritään myös saamaan yleisluonteisempia näkökulmia siitä, kuinka kirjanpitäjät ovat arvioineet lainsäädännön onnistumista ja kuinka sitä tulisi kehittää jatkossa.

Tutkimuskysymykset rakentuvat seuraavasti: Ensimmäinen käsittelee hallinnollista taakkaa, toinen oikean ja riittävän kuvan antamista ja kolmas lainsäädännön onnistumista yleisesti.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten kirjanpitolainsäädännön uudistus on vaikuttanut pien- ja mikroyritysten hallinnolliseen taakkaan kirjanpitäjien näkökulmasta?
2. Miten kirjanpitolainsäädännön uudistus on vaikuttanut pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksestä annettavaan oikeaan ja riittävään kuvaan kirjanpitäjien näkökulmasta?
3. Miten onnistuneena kirjanpitäjät ovat kokeneet lainsäädännön uudistuksen ja kuinka lainsäädäntöä tulisi edelleen kehittää pien- ja mikroyritysten kirjanpitolainsäädännön osalta?

1.5 Tutkimusmenetelmät ja -aineisto sekä teorettinen viitekehys

Tutkimus toteutettiin survey-tutkimuksena, jossa yhdistetään kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Tutkimusaineisto kerättiin verkkopohjaisella kyselylomakkeella, joka lähetettiin sosiaalisen median kanavien kautta kirjanpitäjiä käsittäville ammattiryhmille sekä tiloimistoille sähköpostitse. Kyselylomakkeella käytettiin viisiportaista Likert-asteikkoa, jonka toisessa päässä oli ”täysin samaa mieltä” ja toisessa ”täysin eri mieltä”. Lisäksi lomakkeella oli yksi avoin kysymys.

Kyselylomakkeen väittämät perustuvat aiempiin tutkimuksiin aihealueesta, lainsäädännön asettamiin tavoitteisiin kirjanpitolain uudistukselle sekä tutkimuksen teorettiseen viitekehykseen. Aineiston analyysissä käytettiin pääkomponenttianalyysiä (PCA), jonka perusteella pyrittiin löytämään väittämien osalta vaihtoehtoisia tulkintoja ja

piilomuuttujia, joiden avulla vastattiin mahdollisimman kattavasti tutkimuskysymyksiin monimuuttujamittareiden avulla. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu oikean ja riittävän kuvan, hallinnollisen taakan sekä kirjanpitolain uudistuksen muodostamaan viitekehukseen.

1.6 Tutkimuksen rakenne

Varsinainen tutkimus alkaa luvusta 2, jossa esitetään tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Tämän luvun tarkoitus on käsitellä ilmiöitä, kuten hallinnollista taakkaa, oikeaa riittävää kuvaa sekä vuoden 2016 kirjanpitolainsäädännön uudistusta. Teoreettisen viitekehysten ja aiempien tutkimusten pohjalta on luotu väittämiä kyselylomakkeelle, jolla on kerätty tutkimuksen aineisto.

Tutkimuksen aineiston käsittely tehdään luvussa 3, joka alkaa aineistonkeruumenetelmällä, aineiston kohderyhmällä ja otannalla, aineiston rajoituksilla sekä aineiston esittelyllä taustamuuttujakohtaisesti. Luvussa 4 tehdään varsinainen aineiston analyysi pääkomponenttianalyysin ja yksittäisten muuttujien tarkastelun keinoin.

Tämän jälkeen tutkimus etenee luvussa 5, jossa käsitellään tutkimustuloksia ja analysoidaan kyselylomakkeen avoimia kysymyksiä. Luku 6 on tarkoitettu tutkimuksen yhteenvedolle, johtopäätelmille, pohdinnalle sekä mahdollisille jatkotutkimuskysymyksille.

2 TOOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu sääntelyn ja tilinpäätösinformaation viitekehykselle. Kirjanpitolain uudistusta voidaan pitää eräänlaisena valtiollisen sääntelyn ilmentymänä, jolla on oletettavasti ja todellisuudessa vaikutusta yrityksen kohtaamaan hallinnolliseen taakkaan ja tilinpäätösinformaation tietosisältöön. Tietosisällön rakenteella on merkittävä rooli tilinpäätöksen oikean ja riittävän kuvan käsitteen vaatimusten täyttämiseksi sääntelyn tasolla. Näiden käsitteiden välillä voidaan nähdä syy-seuraussuhde, sillä vaatimusten yksityiskohtaisempi kasvattaminen voi parantaa tilinpäätösinformaation laatua ja samalla lisätä yrityksen hallinnollista taakkaa tilinpäätöksen laadintaan vaadittavan lisätyön takia. Lisäksi tämän kappaleen loppupuolella käsitellään yksityiskohtaisesti kirjanpitolain uudistusta, joka on olennainen osa teoreettista viitekehystä.

2.1 Oikea ja riittävä kuva

Käsite oikeasta ja riittävästä kuvasta (True and Fair View) on monitulkintainen ja tilannesidonnainen eikä siitä ole muodostunut täysin yksiselitteistä määritelmää, kuten on aiemmin todettu. Alun perin käsite rantautui Iso-Britanniaan, jossa se on ollut käytössä ainakin vuodesta 1948 lähtien osana tilintarkastustoimintaa (Parker & Nobes 1991, 349). Suomen kirjanpitolakiin vaatimus oikeasta ja riittävästä kuvasta kirjattiin ensimmäisen kerran vuonna 1993 kirjanpitolain uudistuksen yhteydessä (Pösö 2018, 18 [Määttä 2000, 9]).

2.1.1 Oikea ja riittävä kuva kansainvälisessä tutkimuksessa

Oikeaa ja riittävää kuvaa on kuvailtu esimerkiksi Alexanderin ja Jermakowichin (2006, 139–140) mukaan tilinpäätöstä ohjaavana säännöksenä, ilman sen yksityiskohtaisempaa määrittelyä. Evansin (2003, 322) mukaan oikeaa ja riittävää kuvaa ei kuitenkaan tule ajatella yleispätevänä viitekehyksenä, vaan sen määräytymisen tulee perustua erityisiin tilinpäätösstandardeissa asetettuihin vaatimuksiin. McGee (1991) näki oikean ja riittävän kuvan käsitteen eräänlaisena kirjanpitäjien ja lakimiesten välille tarkoitettuna täydentävänä viitekehyksenä, kun taas McGee korosti, että kirjanpidon oikeudellisen sääntelyn tarkastelussa on kaksi erityistä vaikeutta, jotka ovat johtaneet siihen, että oikean ja riittävän kuvan käsitteen ympärillä on syntynyt oikeuskäytäntöä ja oikeudellista kirjallisuutta vain niukasti. Ensimmäinen vaikeus on se, että suhteellisen harvat asianajajat ymmärtävät kirjanpidon periaatteita, kun taas toinen vaikeus liittyy siihen, että kirjanpitäjät eivät ole onnistuneet kehittämään käsitteellistä selkeää viitekehystä. McGee hahmotti oikean ja riittävän kuvan käsitteen täydentämään edellä mainittuja aukkoja.

Kuten McGee myös Alexander & Jermakowich (2006, 140) on esittänyt, että oikean ja riittävän kuvan käsite on Iso-Britanniasta tuotu osaksi eurooppalaista lainsäädäntöä. Tämä osin selittää käsitteen tapaoikeudellisen luonteen, joka voidaan nähdä muuttuvan jatkuvasti tuomioistuinten päätösten mukaan. Toisaalta oikean ja riittävän kuvan käsitteen tapaoikeudellisesta luonteesta on myös käyty keskustelua esimerkiksi Euroopan unionin tilinpäätösdirektiivien valmisteluryhmissä. Näistä historiallisista tulkintojen erimielisyyksistä on kirjoittanut esim. K Van Hulle (1997,714), jonka mukaan, jo vuonna 1974 EY:n parlamentin sisällä oli poikkeavia näkökulmia siitä, kuinka voimakas painoarvo oikean ja riittävän kuvan käsitteelle annetaan suhteessa muihin tilinpäätöstä koskeviin säädöksiin. Myöhemmin vuoden 1990 EY:n direktiivivalmisteluissa päädyttiin siihen lopputulokseen, että oikean ja riittävän kuvan periaate voi olla lainsäädännön muita ohjeistuksia voimakkaampi periaate kuin muut kirjanpidodirektiivissä esitetyt säännöt. Tätä harkinnanvaraisuuden soveltamista kuitenkin rajoitettiin erityisiin poikkeustilanteisiin. Lopulta direktiivin valmisteluryhmä oli tullut siihen tulokseen, että

direktiivien säännösten soveltaminen antaa yleensä oikean ja riittävän kuvan tilinpäätöksestä. (K Van Hulle 1997, 714)

Nykyistä lainsäädäntöä ohjaava tilinpäätösdirektiivi (2013/34/EU) on sisällöltään hyvin samansuuntainen kuin edellä jo vuonna 1990 esitetyt varhaisemmat vaiheet oikean ja riittävän kuvan osalta. Oikean ja riittävän kuvan vaatimus on esitetty direktiivissä siten, että oikea ja riittävä kuva on yksi lähtökohta tilinpäätöksen laadinnalle. Direktiivin (2013/34EU) 2. luvun 4 artiklassa esitetään niin, että tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva yrityksen varallisuusasemasta sekä tuloksesta. Mikäli direktiivin soveltaminen ei riitä oikean ja riittävän kuvan esittämiseen, tulee liitetiedoissa tuoda esiin tarvittavat lisätiedot. (2013/34EU, 29)

2.1.2 Oikea ja riittävä kuva kotimaisessa kirjallisuudessa

Kirjanpitolaissa oikea ja riittävä kuva on määritelty 3. luvun 2 §:n ensimmäisessä kohdassa seuraavasti: ”Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti ottaen huomioon kirjanpitovelvollisen harjoittaman toiminnan laatu ja laajuus.”

Lisäksi edellisen pykälän kolmannessa kohdassa korostetaan oikean ja riittävän kuvan merkitystä, sillä muita kohtia ei sovelleta yleisiä tilinpäätösperiaatteita lukuun ottamatta, jos niiden soveltaminen vaarantaisi merkittävästi oikean ja riittävän kuvan antamisen (KPL 3:2§). Toisin sanoen, oikean ja riittävän kuvan määritelmä toimii osittain kirjanpitolakia voimakkaampana ohjeistuksena, vaikka sitä ei varsinaisesti ole sanatarkasti määritelty.

Edellistä kirjanpitolain 3. luvun 2. §:n määräystä ei sovelleta kaikista pienimpään yrityskokoluokkaan, eli mikroyrityksiin. Mikroyrityksiin sovelletaan valtioneuvoston asetusta pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä asetettavista tiedoista (1753/2015), jota kutsutaan myös PMA-asetukseksi. PMA-asetus vaikuttaa oikean ja riittävän kuvan soveltamiseen siten, että pienyrityksen on esitettävä liitetietoina myös asetuksen

ulkopuoliset seikat, jotka ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan aikaansaamiseksi. Mikroyritykset puolestaan on tuotu poikkeuksen piiriin PMA-asetuksen 1. luvun 3. §:n 2. momentin perusteella. Tämän mukaan oikean ja riittävän kuvan vaatimus katsotaan täyttyvän, mikäli tilinpäätöksessä esitetään 1. ja 4. luvussa esitetyt tiedot. Toisin sanoen, mikroyritysten osalta oikean ja riittävän kuvan käsitteen asettamat vaatimukset on määritelty hyvin yksityiskohtaisesti ja tarkasti, mikäli vain pykälissä esitettävät tiedot tuodaan julki eikä tilinpäätöksen laadinnassa ilmene harkinnanvaraisuutta. Rekola-Niemisen (2015) mukaan, yksinkertaistettuna mikroyritykset ovat vapautettu oikean ja riittävän kuvan velvoitteesta, kun mikroyritykseltä vaaditut tiedot on esitetty (Rekola-Nieminen 2015).

Kaisanlahti (2014) on esittänyt tilisanomissa, millaista rajanvetoa oikean ja riittävän kuvan käsitteen ympärillä käytiin kirjanpitolainsäädännön uudistusryhmässä. Hänen näkemyksensä mukaan oikean ja riittävän kuvan kohdalla on arvioitava, oliko tietyillä tiedoilla, joka on jäänyt esittämättä tai esitetty väärin, ollut merkitystä tilinpäätösinformaatiota ymmärtävälle henkilölle (Kaisanlahti 2014). Puolestaan Leppiniemi (2012) on luonnehtinut oikean ja riittävän kuvan vaatimuksen tarkoitusta seuraava tavalla. Hänen mukaansa oikean ja riittävän kuvan vaatimus suojaa lähtökohtaisesti kaikkia tilinpäätöksen hyödyntäjiä, kuten velkojia, osakkeenomistajia ja veronsaajia. Hän myös korostaa, että oikean ja riittävän kuvan tärkeys korostuu erityisesti siinä, että rikoslaissa kirjanpitorikos määritellään oikean ja riittävän kuvan kautta (Leppiniemi 2012; Rikoslaki 30:9 §).

Yhteenvedona voidaan todeta, että oikean ja riittävän käsite on monitulkintainen ja tilannesidonnainen tilinpäätöksen laadintaa ohjaava yleisperiaate. Oikean ja riittävän kuvan määrittely on haasteellista, sillä kaikkien tilinpäätöksen lukijoiden tietotarpeita ei ole mahdollista täysin tyydyttää samalla, kuin sääntelyn tulisi olla toteuttamiskelpoista ilman kohtuutonta työmäärän kasvua. On myös tärkeää ymmärtää tilanteita, joissa pien- ja mikroyritysten tilinpäätösraportteja hyödynnetään. Mamic, Sacer, Decman ja Sever (2015, 605–606) toteavat mikroyrityksiä koskevassa tutkimuksessaan, että omistajat ja pankit ovat merkittävimmät mikroyrityksen tilinpäätöstietoja hyödyntävät sidosryhmät. Siksi on perusteltua tutkia, miten kirjanpitäjät ovat kokeneet nykyisin mukaiset tilinpäätökset rahoituksen hankinnan tukena.

2.2 Hallinnollinen taakka

Tutkimuksessa keskitytään pien- ja mikroyrityksiin kohdistuvaan hallinnolliseen taakkaan, joka johtuu kirjanpitolainsäädännöstä sekä viranomaisten asettamista velvoitteista laatia kirjanpito ja siitä johdettava tilinpäätös esimerkiksi verotuksen toimittamista sekä muita sidosryhmiä varten. Kangasharjun ja Rauhasen (2008, 46) mukaan kirjanpitolainsäädäntöä voidaan pitää yhtenä suurimmista hallinnollista taakkaa lisäävistä tekijöistä pienissä yrityksissä.

Magin & Oraksen (2012, 3) mukaan hallinnollinen taakka käsittää kustannukset, joita yritykselle syntyy lainsäädännön velvoitteiden täyttämistä, erityisesti niistä kustannuksista, joita yritykset eivät omaehtoisesti toteuttaisi oman toiminnan tarpeitten takia. Tämän perusteella voitaisiin tulkita, että esimerkiksi kirjanpidosta johdettavat yrityksen omia tietotarpeita tukevat laskelmat voitaisiin katsoa keventävän hallinnollista taakkaa, sillä näitä laskelmia ei laadita vain ja ainoastaan yrityksen ulkopuolisten tietotarpeiden vuoksi, ja kirjanpidon laadinnasta aiheutuu muutakin hyötyä kuin sääntelyssä asetettujen velvoitteiden täyttäminen.

Hallinnollista taakkaa tarkastellessa on tärkeää ottaa huomioon myös sen ylä- ja alakäsitteet. Hallinnollinen taakka voi olla eräänlainen sääntelyn alakäsite tai taloudellinen rasite, joka johtuu osittain sääntelystä yrityksille. Yritystoiminnan sääntelyä on tutkittu laajasti laskentatoimen tutkimuksessa, joten puhuttaessa hallinnollisesta taakasta ei voida sivuuttaa sääntelyn merkitystä. Esimerkiksi Kitchingin (2006, 800) mukaan sääntely on välttämätön osa nykyaikaista markkinataloutta, koska se suojaa sijoittajia, työntekijöitä, kansalaisia, kuluttajia ja ympäristöä. Tästä syystä jonkinasteinen sääntely on välttämätöntä myös pienyrityksille, ja sääntelyn taso tulee olla oikealla tasolla.

Kuten aiemmin on todettu, tässä tutkielmassa käsitellään vain hallinnollista taakkaa, joka koituu kirjanpitolainsäädännön noudattamisesta. Honkatukian & Rauhasen (2011, 3) mukaan yrityksen hallinnollista taakkaa voi aiheuttaa myös esimerkiksi erilaiset

ilmoitukset, lupa- ja tukihakemukset, tarkastukset sekä tuotemerkinnät, joista osittain kirjanpitolain uudistukseen liittyy ainakin ilmoitukset tilinpäätösten muodossa sekä tarkastukset.

EU-lainsäädännön myötä Suomessakin on sovellettu erityistä mallia hallinnollisen taakan mittaamiselle, jota ei voi sivuuttaa tätä aihetta esitellessä. Tämä on niin kutsuttu standard costing model (SCM). SCM-mittauksessa pyritään arvioimaan hallinnollista taakkaa niin sanotusti "normaalitehokkaan" yrityksen näkökulmasta toistuvilla kyselyillä yrityksille. SCM-menetelmä perustuu ajattelutapaan, jossa kartoitetaan yrityksen käyttämää aikaa jonkin tietyn tietovaatimukseen liittyvään toimenpiteeseen (Kangasharju & Rauhanen 2008, 13). SCM-menetelmä on ollut yhtenevästi käytetty hallinnollisen taakan mittari EU-maissa. Tämän tutkimuksen keskiössä on hallinnollisen taakan lisäksi tilinpäätösinformaatio, joten SCM-menetelmän soveltaminen ei ole tämän tutkimuksen kannalta olennainen vaihtoehto hallinnollisen taakan mittaamiselle.

Kuten EU:n sääntelyn uudistamisen ohjelmissa on todettu, sääntelyn kohdentuminen erikokoisille yrityksille on erilaista keskenään. Pienissä yrityksissä taloudellista raportointia hyödyntävä lukijakunta on kapeampi kuin isommilla, jolloin laskentatoimen kustannukset voivat olla jopa kokonaisuudessaan hallinnollista taakkaa. Useimmiten onkin niin, että esimerkiksi tilinpäätöstietoja hyödyntää vain verottaja, jolloin voidaan ääritilanteessa ajatella koko kirjanpidon laadinta veroilmoitusta varten yrityksen hallinnolliseksi taakaksi. Voidaan ajatella että, Kirjanpitolain 2016 uudistuksella pyrittiinkin pureutumaan tähän epäsuhtaan ja uudistus toi mukanaan esimerkiksi mahdollisuuden pienimmiltä elinkeinoharjoittajilta jättää laatimatta tilinpäätöksen, vaikka veroilmoittamiseen liittyvät vaatimukset pysyivät ennallaan.

Kuitenkin ajattelutapa siitä, että kirjanpito tai laskentatoimen palvelut olisivat yksinomaan hallinnollista taakkaa, koskee se vain osaa pienistä yrityksistä. Esimerkiksi Gassenin (2017, 546) tutkimuksen mukaan tilinpäätöstietoja hyödyntää eniten pankit ja rahoittajat, toiseksi eniten veroviranomaiset ja vasta kolmanneksi eniten omistajat. On kuitenkin huomioitava se seikka, että Suomessa kirjanpito ja verotus ovat hyvin merkittävästi sidoksissa toisiinsa, näin ei välttämättä ole kansainvälisen tutkimuksen kohdejoukoissa.

2.3 Kirjanpitolain uudistus & PMA-asetus

Vuonna 2016 voimaan tullut kirjanpitolain uudistus perustui Euroopan unionin hankkeeseen, jonka tavoitteena oli keventää pienten ja keskisuurten yritysten hallinnollista taakkaa. Euroopan unioni antoi uuden tilinpäätösdirektiivin vuonna 2013, jonka tarkoituksena oli hillitä hallinnollista taakkaa. Suomen oli yhtenäistettävä oma kirjanpitolainsäädäntönsä vastaamaan tilinpäätösdirektiivin vaatimuksia viimeistään 20.7.2015 mennessä (2013/34/EU, 55).

Aikaisemmin, ennen vuoden 2016 uudistusta, laaja kirjanpitolain uudistus toteutettiin vuonna 1997. Tavoitteena oli tehdä laista lukijaystävällinen, helppokäyttöinen ja kestävä ajan kanssa. Vuonna 2004 tehtiin pienempi uudistus, jossa kirjanpitolainsäädäntöä muutettiin vastaamaan tietosisällöltään kansainvälisiä tilinpäätöskäytäntöjä ja korjaamaan vuoden 1997 laista jääneitä puutteita sekä muuttamaan useita pykälää sisällöllisesti (Rekola-Nieminen 2016, 16). Kuitenkin vuoden 2013 tilinpäätösdirektiivi asetti kirjanpitolaille kokonaisvaltaisen muutoksen takarajan ja suuntaviivat.

Uusi tilinpäätösdirektiivi sisältää uudistetun luokittelun yrityskoon mukaan, johon kuuluvat suuret, keskisuuret ja pienet yritykset. Pienten yritysten kokoluokka on jaettu edelleen kahteen ryhmään: mikroyrityksiin ja pieniin yrityksiin. Tämä on tehty mahdollistamaan erityiset helpotukset tilinpäätösvelvoitteiden osalta kaikkein pienimmille yrityksille (2013/34/EU, 20–21).

Lisäksi kirjanpitolain uudistuksen myötä kirjanpitovelvolliset on jaettu kahteen ryhmään: oikeushenkilöihin ja luonnollisiin henkilöihin (Rekola-Nieminen 2016, 5). Tämä luokittelu koon ja kirjanpitovelvollisryhmän mukaan mahdollistaa tarkemmin rajatut vapautukset pienempien yritysten tilinpäätösvaatimuksille.

Kirjanpitolain uudistus toi mukanaan suurimmat vapautukset kirjanpidon sääntelystä juuri kaikkein pienimmille yrityksille. Esimerkkejä näistä ovat mahdollisuus käyttää yksinkertaista kirjanpitoa sekä vapautukset tilinpäätöksen laatimisesta. Pieniä- ja

mikroyrityksiä koskevat tilinpäätöksen laadintaperiaatteet ja liitetiedot saivat myös yksinkertaisemmat ohjeistukset, kuten yksityiskohtaiset tase- ja tuloslaskelmakaavat. Lisäksi rahoituslaskelman laatimisvelvollisuuden alarajoja nostettiin ja kirjanpitoaineiston säilytystä koskevat säännökset muutettiin vastaamaan digitaalisia säilytysmenetelmiä, eikä paperista arkistointia enää vaadita (Leppiniemi 2017).

Myös suuremmille yrityksille tehtiin kirjanpitolakiin muutoksia, jotka mahdollistivat vaihtoehtoisten kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaiset menetelmät johdannaissopimusten, rahoitusvälineiden ja sijoituskiinteistöjen merkitsemisessä käypään arvoon tilinpäätöksessä. On kuitenkin huomattava, että nämä muutokset koskivat vain yrityksiä, jotka eivät noudattaneet mikroyrityssäännöstöä tilinpäätöksensä osalta Artiklan 36.3 mukaan (HE 89/2015, 78, 82). Tämän lisäksi myös pienet konsernit vapautettiin konsernitalinpäätöksen laatimisvelvoitteesta nostamalla kokoluokkaan liittyviä alarajoja vastaamaan pienyrityksen kokoluokan rajoja (HE 89/2015, 9).

On kuitenkin huomattava, että tätä helpotusta ei sovelleta, mikäli kyseessä on KPL 1:9:n tarkoittama yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016, 264). Toisaalta yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt eivät yleensä kuulu pienyritysten kokoluokkaan, koska kyseinen lainkohta viittaa yhteisöihin, jotka ovat julkisesti noteerattuja tai harjoittavat luottolaitostoimintaa tai ovat vakuutusyhtiölain tarkoittamia yhteisöjä (KPL 1:9 §).

Tämän tutkimuksen kannalta merkityksellisimmät muutokset liittyvät kuitenkin pieniin ja mikroyrityksiin. Seuraavassa kappaleessa käymme yksityiskohtaisemmin läpi niitä helpoituksia, jotka koskivat vain pieniä yrityksiä.

2.3.1 Tilinpäätösraporttien esitystapa & kirjanpito tekniset toteutukset

Kirjanpitolain uudistuksen myötä pien- ja mikroyritykset voivat halutessaan laatia lyhennetyn tuloslaskelman PMA-asetuksen 1 §:n mukaisesti. Tällöin yritys esittää liikevaihdon, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutoksen,

liiketoiminnan muut tuotot, materiaalit ja palvelut sekä aineet, tarvikkeet ja tavarat yhtenä bruttotulos-nimisellä tuloslaskelmarivillä (PMA 1 §). Tämän avulla yrityksen liikevaihto ja myyntikate jäävät yrityksen omaksi tiedoksi, jolloin myyntikate voidaan pitää salassa kilpailevilta yrityksiltä (Rekola-Nieminen, 2016a).

Uudistuksen myötä myös tase voidaan esittää pienyritysten osalta lyhennettynä kirjanpitoasetuksen 7 §:n mukaisesti. Tällöin taseen erittelyt ovat huomattavasti suppeammat kuin muilla yrityksillä.

Luonnollisten henkilöiden tilinpäätöksen laadinnassa tehtiin erityisiä helpotuksia mikroyritysten kokoluokkaan kuuluvien osalta. He vapautettiin osittain sekä kahdenkertaisen kirjanpidon tekemisestä että tilinpäätöksen laadinnasta. Tästä huolimatta, liiketapahtumat tulee kirjata siten, että kirjanpitovelvollinen voi jatkuvasti selvittää ostovelkojen ja myyntisaamisten määrän ja kirjanpidosta voidaan saada tarvittavat tiedot verovelvollisuuden selvittämiseksi (KPL 1:1a).

Tästä uudistuksesta on esitetty kritiikkiä, sillä lähes kaikki kirjanpito-ohjelmat ovat rakennettu kahdenkertaisen kirjanpidon pohjalle (ks. esim. Rekola-Nieminen 2016, 27). Lisäksi ostovelkojen ja myyntisaamisten jatkuva seuraaminen tapahtuu ikään kuin automaattisesti kahdenkertaisen kirjanpidon avulla. Tilisanomissa Leena Rekola-Nieminen (2016a) on myös käsitellyt tätä asiaa siltä kantilta, että tilinpäätöksen laatimatta jättäminen ei välttämättä ole järkevää, sillä todennäköisesti tilinpäätöksen laatiminen jälkikäteen on työlästä, mikäli esimerkiksi pankki tai Kela sitä tarvitsee. Hän ehdotti vaihtoehdoksi vain suoriteperusteisen tuloslaskelman ja taseen ilman liitetietoja (Rekola-Nieminen 2016a).

Kirjanpidon termistö sai uudistuksessa myös uuden termin, laskuperusteen, perinteisten suorite- ja maksuperusteiden rinnalle. Laskuperusteella tarkoitetaan tapahtuman kirjaamista kertymisajankohdan mukaan (laskun laadinnan hetkeä), kun taas suoriteperusteella kyseisen suorituksen luovutushetkeä ja maksuperusteella maksutapahtuman tapahtumahetkeä. Uudistuksen myötä mikroyritykset, jotka ovat säätiöitä tai yhdistyksiä voivat laatia tilinpäätöksensä maksuperusteisesti (KPL 4 §). Puolestaan vähäiset kirjaukset, jotka on tehty maksu- tai laskuperusteisesti, ei ole tarpeen oikaista suoriteperusteiseksi, ellei niiden yhteisvaikutus ole olennainen (KPL 4 §).

2.3.2 Pien- ja mikroyrityksen liitetietovaatimukset

Myös liitetietovaatimuksia muutettiin niin, että PMA (3:1 §) asetuksen mukaan liitetietona tulee esittää myös muut seikat, jotka ovat tarpeen tarkoitetun oikean ja riittävän kuvan aikaansaamiseksi. Leppiniemen (2017) mukaan kirjanpitolaissa on yleisvaatimus oikean ja riittävän kuvan antamisesta kirjanpitolain 3:2 § mukaisesti. Tarvittaessa oikean ja riittävän kuvan antaminen on varmistettava tilannesidonnaisia liitetietoja antamalla. PMA-asetukseen tehtiin tämän vuoksi kohta (PMA 3:3 §), jota kutsutaan niin sanotuksi suojasatamasäännökseksi. Sen mukaan mikroyrityksen, joka on osakeyhtiö tai osakeyhtiömisteinen henkilöyhtiö, oikea ja riittävä kuva toteutuu, kun tilinpäätöksessä on esitetty kaikki PMA-asetuksen luvun 4. mukaiset ennalta määrätyt tiedot. Tällöin oikean ja riittävän vaatimuksen nojalla ei edellytetä tilannekohtaisten liitetietojen antamista mikroyritykseltä (Leppiniemi 2017; PMA 2.2 §; PMA 4 §).

PMA-asetuksen luvun 4 mukaiset ennalta määrätyt tiedot ovat käytännössä luvun 3 sisältä löytyvien liitetietojen listaus. Nämä liitetiedot koostuvat 13 pykälästä, jotka löytyvät PMA-asetuksen luvusta 3 ja määrittelevät, mitkä tiedot ovat tarpeen tarkoitetun oikean ja riittävän kuvan aikaansaamiseksi:

- 1 § Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
- 2 § Poikkeukselliset erät
- 3 § Tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat
- 4 § Arvonkorotusrahasato
- 5 § Tiedot käypään arvon merkitsemisestä
- 6 § Pitkäaikaiset lainat
- 7 § Annetut vakuudet ja taseen ulkopuoliset sitoumukset ja järjestelyt sekä eläkevastuut
- 8 § Tiedot emoyrityksestä
- 9 § Lainat toimitusjohtajalle ja hallintoelimille sekä heidän puolestaan annetut sitoumukset
- 10 § Liiketoimet intressitahojen kanssa
- 11 § Henkilöstö
- 12 § Omien osakkeiden ja osuuksien hankinnat ja luovutukset
- 13 § Toimintakertomusta vastaavat tiedot.

Aikaisemmat kappaleet on laadittu tehokkaaseen muotoon, jossa esimerkiksi omaisuuserien arvostusperiaatteet esitetään yksityiskohtaisesti PMA-asetuksessa, ja näitä ei tarvitse mainita tilinpäätöksessä erikseen. Yleisesti nämä periaatteet perustuvat kansallisiin olettamiin, esimerkkinä mainittakoon poistomenetelmät; mikäli yrityksen poistosuunnitelma vastaa verotuksessa sallittuja enimmäispoistoja, ei näistä tarvitse erikseen mainita tilinpäätöksessä (ks. esim. PMA 3.1 §). On selvää, että yhtenäiset poistomenetelmät sekä kirjanpidon että verotuksen välillä helpottavat yrityksen liitetietojen antamista ja vähentävät poistoerojen syntymistä.

PMA-asetuksen 2 §:n jälkeiset liitetietovaatimukset ovat luonteeltaan sellaisia, että mikäli kyseisiä liitetietoihin liittyviä tapahtumatyyppisiä ei ole yrityksellä, näitä ei tarvitse erikseen todeta tilinpäätöksessä, joten tilinpäätöksen laatijan on tehtävä huomattavasti vähemmän harkinnanvaraisia ratkaisuja tilinpäätöksen laadinnassa. Rekola-Nieminen on luokitellut uudistuksessa tulleet liitetietovaatimukset kahteen ryhmään eli sellaisiin, jotka annetaan vain, kun poiketaan niin sanoitusta kansallisista olettamista ja sellaisiin, jotka ovat annettava aina kun kyseisiä seikkoja esiintyy pien – tai mikroyrityksen tilinpäätöksessä (Rekola-Nieminen 2016b). Edellisestä esimerkkinä toimii yllä listatut PMA asetuksen 3. luvun pykälät 2–13. Rekola-Nieminen (2016b) tarkoittaa kansallisilla olettamilla PMA asetuksen 3.luvun 1.pykälän kohdassa esitettyjä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Rekola-Niemisen (2016b) mukaan liitetietoja ei anneta seuraavista eristä, mikäli noudatetaan seuraavia periaatteita:

1. Vaihto-omaisuuden arvostusperiaatteet - Mikäli varaston arvostamiseen sovelletaan FIFO-periaatetta
2. Taseeseen aktivoitujen aineettomat oikeudet - Mikäli näiden hankintameno aktivoidaan kuluksi 10 vuodessa
3. Kehittämismenojen aktivointi - Jos ne ovat kirjanpitolain 5 luvun 8, 9 tai 11 §:ssä sallitulla tavalla aktivoitu
4. Pitkän valmistusajan vaativat tuotteet - Mikäli tuotteen tuloutuksessa sovelletaan suoriteperustetta
5. Rahoitusvälineet ja sijoituskiinteistöt – mikäli nämä arvostetaan kirjanpitolain 5 luvun 2 § pykälän mukaan hankintameno tai sitä alhaisempaan käypään arvoon
6. Ulkomaanrahamääräiset saamiset – Mikäli ulkomaanmääräisiin saamisiin sovelletaan tilinpäätöspäivän kurssia

2.3.3 Kirjanpidon säilyttäminen, audit trail sekä allekirjoitukset

Timo Kaisanlahti on käsitellyt tilisanomien numerossa 06/2014 kirjanpitolain uudistustyöryhmän mietintöjä. Kaisanlahden (2014) mukaan, mietinnöissä on esitetty, että audit trail- vaatimus ulotetaan myös veroilmoituksiin ja muihin kirjanpidon perusteella säännöllisesti annettaviin viranomaisraportteihin. Lisäksi uudistuksessa luovutaan yksityiskohtaisesta kirjanpitojärjestelmän teknisestä toteutuksesta sekä paperimuotoisesta tasekirjan vaatimuksesta. (Kaisanlahti 06/2014). Työryhmä on myös esittänyt, että kirjanpitoteknologisten ratkaisujen yksityiskohtaisesta sääntelystä tulisi luopua. Uusi kirjanpilolaki on neutraali sen suhteen, onko kirjanpito hoidettu sähköisesti vai perinteisellä tavalla paperilla. Tilinpäätös voidaan uudistuksen myötä säilyttää sähköisesti sekä allekirjoittaa sähköisesti. Myöskään kirjanpidon säilyttäminen ei enää ole rajoittunut maantieteellisesti Suomeen (Rekola-Nieminen 2016a).

2.3.4 Kirjanpitoperiaatteet uudistuksen jälkeen & uudistuksen kritiikki

Uudistusta on myös kritisoitu siten, että tilinpäätöksen laatijalla on nyt enemmän vaihtoehtoja ja suurempi vastuu siitä, että tilinpäätösratkaisut ovat hyvän kirjanpitotavan mukaisia (Rekola-Nieminen 2016a). Toisaalta mikroyrityksen kohdalla PMA-asetuksen soveltamatta jättäminen luo vaihtoehdon tilinpäätöksen laatimiselle. Mikroyritykset haluavat useimmiten pitää hallinnolliset kustannukset maltillisina, jolloin olisi rationaalista ajatella, että kirjanpitovelvollinen valitsee vähimmän harkinnanvaraiset ohjeistukset ja soveltaa PMA-asetusta tilinpäätöksen laadinnassa. Kirjanpitotekniset toteutustavat puolestaan luovat kirjanpitäjälle entistä enemmän harkinnanvaraa, vaikkakin aiemmin kritisoitu yhdenkertainen kirjanpito on oletettavasti harvinaista.

Kirjanpitoperiaatteet pysyivät uudistuksessa pääosin entisellään, mutta uutena uudistuksessa korostettiin nettottamiskieltoa. Toisin sanoen saamista ja velkaa ei saa

yhdistää saman tahon kanssa netottamiskieltoa sovellettaessa. Vanhat kirjanpitoperiaatteet ovat olennaisuus-, jatkuvuus-, johdonmukaisuus-, sisältöpainotteisuus-, varovaisuus-, tasejatkuvuus- ja suoriteperusteisuusperiaatteet sekä erillisarvostamisen periaatteet. Olennaisuuden periaate pysyy edelleen ilman euro- tai prosenttimääräisiä rajoja ja perustuu oikean ja riittävän kuvan periaatteeseen (Rekola-Nieminen, 2016a).

2.4 Yhteenveto teoreettisesta viitekehyksestä

Tässä kappaleessa kiteytetään kirjanpitolainsäädännön uudistuksen sidosta teoreettisella tasolla hallinnolliseen taakkaan sekä oikeaa ja riittävää kuvaa käsittelevään tutkimukseen. Tarkoituksena on löytää yhtymäkohtia näiden välillä ja perustella niiden perusteella kysymykset, jotka esitetään kyselylomakkeessa.

On selvää, että kirjanpitolain uudistus vaikuttaa yrityksen kohtaamaan hallinnolliseen taakkaan, erityisesti resurssien osalta, jotka liittyvät kirjanpidon laadintaan. Lisäksi voidaan todeta, että hallinnollisen taakan määrän ja oikean ja riittävän kuvan välillä on syy-yhteys: mikäli yrityksen kohtaama kirjanpidollista hallinnollista taakkaa vähennetään, on mahdollista, että oikea ja riittävä kuva vaarantuu ainakin joissakin tilanteissa. Toisaalta tilinpäätöksen laadinnan perustuessa kansallisiin olettimiin ja PMA-asetukseen voidaan ajatella, että tilinpäätöksen laadinnasta tulee samanaikaisesti tehokkaampaa ja samalla oikea ja riittävä kuva voi jopa parantua, koska ihannetilanteessa tilinpäätöksen lukija tuntee nämä "kansalliset olettamet" yleisesti tunnettuina periaatteina.

Kirjanpitolain uudistus on keventänyt yritysten hallinnollista taakkaa, sillä tilinpäätösten laatiminen, arkistointi ja allekirjoittaminen on nyt mahdollista sähköisesti entistä helpommin. Lisäksi liitetietovaatimukset ja tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ovat muuttuneet, mikä on johtanut kirjanpito-ohjelmien kehittymiseen niin, että pien- ja mikroyrityksille on tarjolla erillisiä tilinpäätöspohjia, joissa oletuksena esitetään PMA-asetuksen mukaiset liitetiedot. Näin ollen tilinpäätöksen laatija täyttää vain ne kohdat, jotka koskevat kyseistä yritystä. Valmiissa liitetiedoissa on mainittu, että tilinpäätökseen

sovelletaan PMA-asetuksen mukaista pien- tai mikroyrityssäännöstöä ja yrityksen jaksotusperiaatteet ovat sen mukaiset. Tämä selventää lukijalle, että kansalliset olettamat ovat voimassa.

On perusteltua olettaa, että tilinpäätöspohjien käyttö yhdistettynä nykyisissä kirjanpito-ohjelmissa esiintyvään konelukemiseen mahdollistaa yksittäisen kirjanpitäjän vienti- ja tilinpäätösmäärien kasvattamisen teknisesti. Tämä kasvu voi kuitenkin lisätä virheiden mahdollisuutta ja vähentää ihmisen tekemää harkinnanvaraisuutta työssä.

Pien- ja mikroyrityksille oikean ja riittävän kuvan esittäminen tilinpäätöksessä voi olla haasteellista, kun yrityksen sidosryhmät pyrkivät hyödyntämään sitä. Esimerkiksi, jos yritys soveltaa tilinpäätöksessään lyhennettyä tuloslaskelmakaavaa, merkittävä osa yrityksen katteesta jää piiloon. On tärkeää kysyä, riittääkö tämänkaltaisen tilinpäätöksen tietosisältö pankin rahoituspäätöksen tueksi, sillä pankit yleensä haluavat tietää kaiken asiakkaan taloudesta ennen luototuspäätöstä. Uudistuksen jälkeen onkin perusteltua kysyä, joutuvatko kirjanpitäjät laatimaan yksityiskohtaisempia raportteja pankkirahoitusta varten.

Kirjanpitolain uudistus pyrkii selvästi yhtenevyyteen verotuksen kanssa. Esimerkkinä tästä ovat PMA-asetuksen verotuksen kanssa yhtenevät poistosuunnitelmat ja muut niin sanotut kansalliset olettamat, joita tilinpäätöksen laadintaperiaatteisiin sisältyy PMA-asetusta soveltaessa. Toisaalta joissakin tilanteissa kirjanpidon hallinnollista taakkaa on kevennetty, mutta verotuksen vaatimukset ovat pysyneet ennallaan. Esimerkkinä tästä on yhdenkertaisen kirjanpidon soveltaminen käytännössä ja jopa maksuperusteisesti, jolloin kirjanpidon tulon ja menon jaksotussäännökset sekä verottajan tulon ja menon kertymissäännökset poikkeavat toisistaan merkittävästi. Myös Rekola-Niemisen (2015, 6) mukaan tämä ongelma on tunnistettu, kun kirjanpidosta ei saada suoraan valmiita lukuja veroilmoituksen laadintaan.

Lisäksi on perusteltua olettaa, että uudistuksen myötä yhdenkertaisen kirjanpidon käyttö on kirjanpitäjän näkökulmasta teknisesti epäluotettavampaa, koska kirjauksen vastakirjaus puuttuu. Tämä vaikeuttaa virheiden löytämistä taseen avulla.

Kysymykset, jotka kartoittavat hallinnollisen taakan keventymistä uudistuksen myötä, on muotoiltu siten, että ne kartoittavat yhteen työsuoritteeseen käytettyä aikaa ja ajankäytön muutosta entisestä. Tällä pyritään mittaamaan, miten uudistus on tehostanut kirjanpitäjien toimintaa. Näin pyritään välttämään virhe hallinnollisen taakan kokonaiskustannuksen kasvusta inflaation seurauksena.

Lopullinen väittämäjoukko on jaettu kolmeen eri mittariin. Ensimmäisessä osiossa kartoitetaan hallinnollista taakkaa seuraavilla väittämillä:

- Mielestäni PMA-asetus vähensi pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksen laatimiseen käytettyä aikaa.
- Mielestäni elinkeinoharjoittajien vapauttaminen osittain tilinpäätöksen laatimisesta on hyvä asia.
- Mielestäni PMA-asetus poisti tarpeen tapauskohtaiselle harkinnalle tilinpäätöstä laatiessa.
- Mielestäni yritysten hallinnollinen taakka on kasvanut kirjanpitolain uudistuksen myötä.

Toisessa osiossa kartoitetaan uudistuksen vaikutusta tilinpäätösinformaatioon ja sen oikeellisuuteen:

- Mielestäni uudistuksella oli positiivinen vaikutus tilinpäätösinformaatioon.
- Mielestäni rahoittajat vaativat yhä enemmän räätälöityjä kirjanpitoraportteja PMA-asetuksen myötä.
- Mielestäni kirjanpitäjien on liikaa vaihtoehtoja pien- ja mikroyritysten tilinpäätösratkaisujen suhteen.

Kolmannessa osiossa kartoitetaan uudistuksen onnistumista ja sitä, kuinka kirjanpitolainsäädäntöä tulisi kehittää edelleen:

- Mielestäni lainsäädäntöä tulisi edelleen päivittää siten, että raportointivaatimuksia tulisi vähentää vielä enemmän pien- ja mikroyritysten osalta.

- Mielestäni kirjanpitäjillä on liikaa vaihtoehtoja pien- ja mikroyritysten suhteen.
- Mielestäni kirjanpitäjällä on liian suuri vastuu siitä, että tilinpäätösratkaisut ovat hyvän kirjanpitotavan mukaisia.

Lisäksi viimeiseen mittariin kuului teemallisesti avoin kysymys: ”Oliko kirjanpitolain uudistus onnistunut pien- ja mikroyritysten osalta?”

3 EMPIIRISEN OSAN ESITTELY

Tutkimuksen metodiksi valikoitui survey-tutkimus. Vehkalahden (2019,11) mukaan survey-tutkimus on tärkeä tapa kerätä ja tarkastella tietoa erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä sekä arvoista. Survey-tutkimus valittiin tutkimusmetodiksi, koska aineiston käsittelyssä yhdistyy niin kvantitatiivisen kuin kvalitatiivisen tutkimuksen ominaisuuksia sopivalla tasolla ottaen huomioon tutkimuksen kohderyhmän ja tutkimuskysymykset.

Tutkimuskysymykset oli muotoiltu siten, että niillä haluttiin vastauksia siihen, mitä kirjanpitäjät ovat kokeneet. Survey-tutkimus oli tähän sopiva tapa lähestyä tutkimuskysymystä pro-gradututkielmalle ominaisessa laajuudessa kvantitatiivisen tutkimuksen keinoin. Lisäksi survey-tutkimus menetelmänä on yleinen esimerkiksi asiakastyytyväisyyden mittaamisessa, joka on hyvin lähellä sitä mittaustapaa, mitä tässä tutkimuksessa käytetään. Voidaan ajatella, että kirjanpitäjät ovat tämän tutkimuksen asiakkaita ja lainsäädännön valmistelijat ovat olleet palveluntarjoajan roolissa. Tässä tutkimuksessa pyritään mittamaan, miten lainsäätäjät on onnistunut kirjanpitolain uudistuksessa hallinnollisen taakan sekä oikean ja riittävän kuvan näkökulmasta.

Aineistonkeruumenetelmänä toimi sähköinen kyselylomake, koska se mahdollisti aineiston keruun sosiaalisen median kautta sekä suoraan sähköpostitse tilitoimistoilta. Tämän menetelmän yhtenä heikkoutena voidaan nähdä mahdollinen vastauskato ja siitä seuraava huono perusjoukon edustavuus (Vehkalahti 2019, 44). Vahvuutena oli suuren joukon tavoittaminen kohtuullisella kustannuksella tai ajankäytöllä verrattuna esimerkiksi haastattelututkimukseen.

Lisäksi yleisesti survey-tutkimuksen vahvuuksiksi voidaan nähdä tehokkaan tiedonkeruutavan lisäksi se, että vastaukset ovat pääosin standardoituja, jolloin kyselyihin vastaajat ymmärtävät kysymykset mahdollisimman yhtenevästi sekä niin, että vastaukset

ovat yhteismitallisesti tulkittavissa (KvantiMOTV). Lisäksi vastaajat pysyvät verrattain anonyymeina, mikä mahdollistaa vastaajien objektiivisen käyttäytymisen.

3.1 Aineistonkeruumenetelmä

Aineiston keruu suoritettiin sähköisellä kyselylomakkeella, johon oli kerätty 5 erilaista taustamuuttujaa sekä yhdeksän väittämää, jotka oli asetettu 5-portaiselle Likertasteikolle. Väittämien määrä pyrittiin pitämään mahdollisimman vähäisenä, jotta kynnyks vastaiselle olisi mahdollisimman pieni. Lopullinen keskimääräinen vastausaika oli noin 4,5 minuuttia, joka vastasi alkuperäistä alle 5 minuutin aikatavoitetta. Tutkimukseen vastasi 112 vastaajaa, joista yksi vastasi vain taustamuuttujiin, joten yhden vastaajan tiedot poistettiin aineistosta. Myös yksi vastaajista oli jättänyt vastaamatta yhteen väittämään, tämä vastaus korvattiin keskiarvomenetelmällä. Lopulta tutkimuksessa käsiteltiin 111 vastaajan tietoja. Lisäksi lomakkeelle asetettiin yksi avoin kysymys, jonka avulla saatiin laadullista ja täydentävää tietoa tutkimuskohteesta.

Tutkimuksen mittausvälineenä toimi kyselylomake, joka voidaan jakaa mittareihin, jotka rakentuvat useista erilaisista osioista. Vehkalahden (2019, 22) mukaan osiot ovat vain mittausvälineitä eli yksittäisiä väittämiä, jotka lähtökohtaisesti mittaavat vain yhtä asiaa. Mittari on osioista koostuva kokonaisuus, joka mittaa useita, jollain tavoin toisiinsa liittyviä asioita (Vehkalahti 2019, 23). Myös Vehkalahden (2019, 12) mukaan, mittarilla tarkoitetaan kysymysten ja väitteiden kokoelmaa, jolla pyritään mittaamaan erilaisia moniulotteisia ilmiöitä. Mittareita on mahdollista rakentaa myös itse tai soveltaa aiemmin sovellettuja mittareita. Aiemmin sovellettuihin mittareihin luottaminen ei ole aina hyvä vaihtoehto, sillä niiden toimivuus eri asiayhteyksissä ei ole itsestään selvää. Myös mitattavat ilmiöt voivat muuttua ajan kuluessa. (Vehkalahti 2019, 23)

3.2 Aineiston kohderyhmä sekä otanta

Aineiston kohderyhmänä ovat kirjanpitäjät ja muut taloushallinnon ammattilaiset. Kyselyyn kerättiin vastauksia kahdesta eri sosiaalisen median ammattiryhmästä ja lisäksi tilitoimistoja lähestyttiin avoimella sähköpostikirjeellä. Sosiaalisen median ryhmistä, joissa oli kirjanpitäjiä ja muita taloushallinnon ammattilaisia, saatiin noin 75 vastausta ja kyseisissä ryhmissä oli noin 4000 jäsentä. Tilitoimistoja, joita tavoiteltiin sähköpostitse, oli yhteensä 175, ja niistä saatiin yhteensä 36 vastausta. Tilitoimistojen keskimääräinen organisaatiokoko oli noin viisi henkilöä, joten vastausprosentti oli verrattain pieni, alle viisi prosenttia.

Vehkalahden (2019) mukaan vastausprosentti on yksi survey-tutkimuksen luotettavuuden ilmaisina, ja mikäli vastausprosentti jää pieneksi, voidaan saada käsitys vastaamatta jättäneistä kadon analyysillä. Kadon analyysissä verrataan otoksen taustatietoja perusjoukon vastaaviin tietoihin. Tässä tutkimuksessa vastausprosentti jäi varmasti alle 10 %, vaikka emme tutkijoina voi tietää, kuinka esimerkiksi sosiaalisen median algoritmit ohjasivat todellista näkyvyyttä ja kuinka monta taloushallinnon ammattilaista kyselytutkimus todella tavoitti. On kuitenkin syytä verrata vastaajien taustamuuttujien suhdetta aiempien tutkimusten vastaavien taustamuuttujien suhteeseen, jotta tiedämme, edustaako kyseinen otos pääpiirteittäin perusjoukkoa. Tätä tarkastellaan vielä erikseen jäljempänä.

Aineiston keruussa tehtiin strateginen valinta, jolla pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon vastauksia nopeasti täytettävällä kyselylomakkeella. Kyselylomakkeeseen pystyttiin valitsemaan vain rajattu määrä väittämiä, vaikka tutkimuksessa käytettävien mittarien luotettavuus ja yhteneväisyys olisi parantunut, mikäli samaa asiaa olisi voitu mitata runsaammalla määrällä väittämiä. Nämä seikat huomioidaan tutkimuksesta tehtävissä johtopäätelmissä. Aineiston rajoitteena voidaan nähdä myös edellä mainittu vastauskato. Lisäksi aineiston otannan suuruus rajoittaa vahvasti yleistettävien johtopäätelmien tekemistä, joten tulosten tulkinnassa ja siitä tehtävissä johtopäätelmät on suoritettava nämä seikat huomioiden.

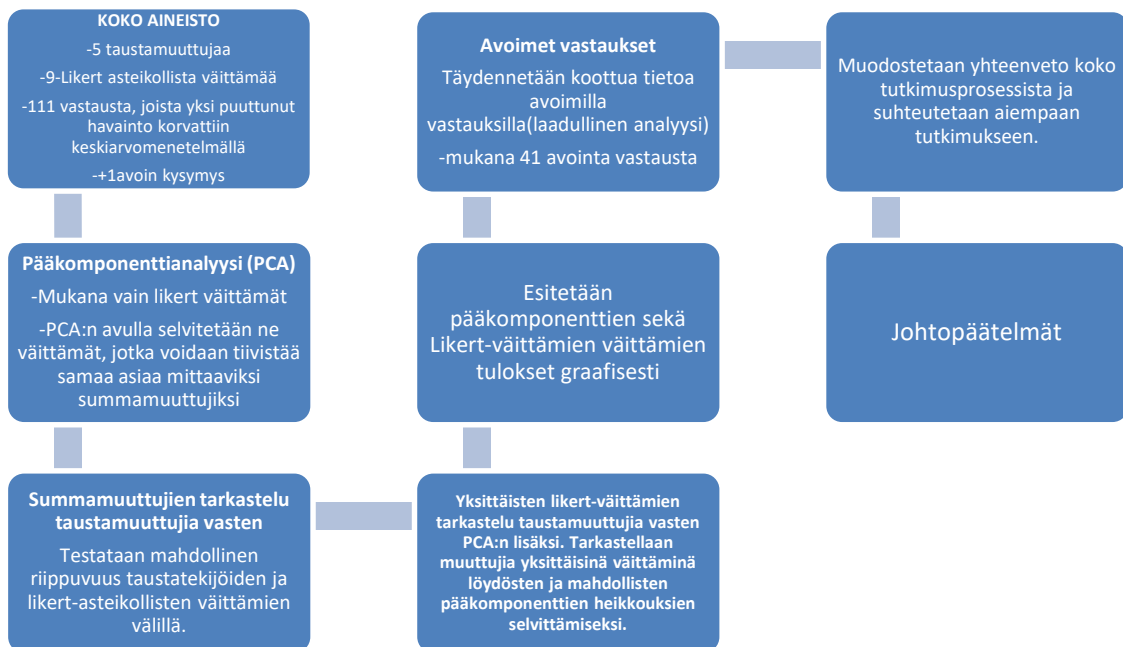
3.3 Aineiston käsittely, analysointi ja tulokset

Aineistoa käsitellään yhdistelmänä kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta. Likert-asteikolliset muuttujat tiivistetään pääkomponenttianalyysin (PCA) avulla kolmeksi eri summamuuttujaksi, joiden avulla pyrittiin tiivistämään sekä löytämään piilomuuttujia väittämien väliltä. Lisäksi aineistoon kuuluu 44 kpl avoimia vastauksia, joita käsitellään kvalitatiivisesti ja tulosten tulkintaa tukevina näkökantoina. Tutkimuksessa mitattavat asiat ovat moniulotteisia ja ovat muuttuneet ajan saatossa. Pääkomponenttianalyysi on hyvin perusteltu menetelmä mittareiden määrittämisessä, sillä tällä tavalla voidaan matemaattisesti tunnistaa ne tilanteet, jolloin muuttujien välillä on yhteistä varianssia. Tätä voidaan pitää indikaattorina siitä, että asiat mittaavat samaa asiaa, jolloin ilmiön monitulkintaisuus vähenee ja mittarin validiteetti kasvaa.

Taustamuuttujia lomakkeelle otettiin viisi kappaletta, jotka esitellään alla olevassa kappaleessa nimellä vastaajien taustatiedot. Varsinaisia muuttujia oli yhdeksän, jotka ovat Likert-asteikollisia väittämiä. Aineiston avustavaksi analysointimenetelmäksi valikoitui pääkomponenttianalyysi (Principal component analysis, PCA), sillä sen tarkoituksena on tiivistää informaatiota ja löytää aineistosta yhteisiä tekijöitä muuttujien väliltä, joka yhdistää muuttujat teoriassa ja käytännössä toimivalla tavalla (Metsämuuronen 2003, 19).

Pääkomponenttianalyysi (PCA) oli myös perusteltu menetelmä tässä tutkimuksessa, sillä sitä oli jo sovellettu aiemmassa Kaleniuksen (2019) tutkimuksessa onnistuneesti. Lisäksi PCA:n soveltaminen oli tutkimuksellisesti mielenkiintoista, haastavaa ja mahdollisesti tekijää opettavaa. Vaikka toinen hyvä vaihtoehto aineiston analyysille olisi ollut faktorianalyysi, käytössä ollut ohjelmisto tarjosi vain PCA:han soveltuvan työkalun faktorianalyysimenetelmien perheestä. Ristiintaulukointi olisi myös ollut hyvä vaihtoehto, mutta PCA:n avulla pystyttiin mahdollisesti paljastamaan piilomuuttujia tai tulkintoja siitä, miten kyselylomakkeen kysymykset oli ymmärretty.

PCA ja faktorianalyysi ovat hyvin samantapaisia menetelmiä, mutta niillä on erilaisia matemaattisia ja filosofisia perustoja. Molemmat menetelmät soveltuvat samaan käyttötarkoitukseen ja kuuluvat faktorianalyysimenetelmien perheeseen. Suurin ero PCA:n ja faktorianalyysin välillä on se, että PCA:ssa kaikki muuttujien välinen varianssi analysoidaan, kun taas faktorianalyysissä vain osa varianssista analysoidaan ja osaa pidetään virhevariانسsina (Metsämuuronen, 2003, 18–19).

Kuvio 1. Empiirisen osuuden eteneminen

3.4 Taustamuuttujien esittely

Kyselyn taustatiedot rakennettiin pääasiassa kokemusta ja ammatillista osaamista kartoittaviin taustatekijöihin. Poikkeuksena tähän joukkoon valittiin myös yksi geneerinen, organisaation kokoa kartoittava taustatekijä, joka sisällytettiin kyselyyn mahdollisten lisälöydösten varalta.

3.4.1 Vastaajien kokemus vuosina kirjanpito tehtävissä

Kuvio 2. Vastaajien kokemus

Vastaajista jopa 59 % oli kyselyn asteikolla mitattuna erittäin kokeneita, sillä heillä on yli 15 vuoden kokemus kirjanpidon tehtävistä. Mikäli hyvin kokeneiksi luokitellaan myös yli 10 vuotta kirjanpidon tehtävissä toimineet, kyselyyn vastanneista 77 % oli hyvin kokeneita. Vain 2,7 % vastaajista edusti ryhmää, jolla oli alle 3 vuoden kokemus kirjanpito tehtävistä.

3.4.2 Pien- ja mikroyritysten taloushallinnon osuus vastaajien työkuvasta

Kuvio 3. Taloushallinnon osuus työkuvasta

Kyselyyn vastanneista yli 85 % edusti sellaisia taloushallinnon ammattilaisia, joiden työajasta yli 50 % kuluu pien- ja mikroyritysten taloushallintoon liittyvissä tehtävissä. Vain 1,8 % vastaajista olivat sellaisia, joiden työtehtäviin ei kuulu pien- ja mikroyritysten taloushallintoon liittyvät tehtävät.

3.4.3 Organisaatiokoko

Kuvio 4. Organisaatiokoko

Vastaajilta kysyttiin myös, mikä kokoisessa organisaatiossa he työskentelivät. Nämä jaettiin neljään eri kokoluokkaan yllä olevan kuvan mukaisesti (Kuvio 4). Kuvista voidaan päätellä, että 3–10 henkilön taloushallinnon organisaatiot ovat enemmistössä ja 10–20 henkilön organisaatiot puolestaan edustavat vähemmistöä. Organisaatiokoot ovat muuten hyvin jakautuneet kaikkiin kokoluokkiin.

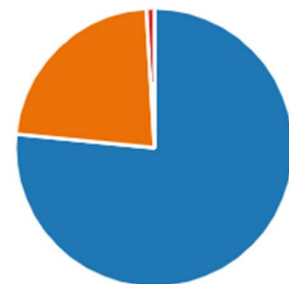
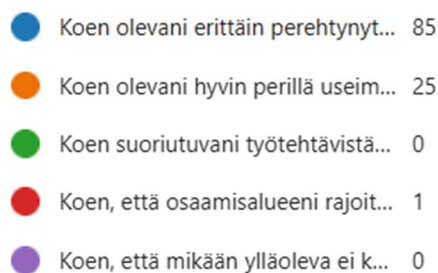
3.4.4 Ammatillinen osaamistaso

Vastaajilta kartoitettiin myös ammatillista osaamistasoa viisiportaisella asteikolla, joka muodostui ammatillista kyvykkyyttä kuvailevista lauseista seuraavan kuvion 5. mukaisesti. Näistä ylin luokka edustaa kyvykkyydeltään korkeinta luokkaa ja alimmat puolestaan sellaisia, joilla pyritään seulomaan vastauksista ne, jotka eivät ole välttämättä tutkimuksen varsinaista kohdejoukkoa.

Mikä kuvaa ammatillista osaamistasoasi parhaiten?

- Koen olevani erittäin perehtynyt toimissani, ylläpidän jatkuvasti osaamistani käyttämällä aikaani ammattiosaamiseni kehittämiseen. Pystyn laatimaan tilinpäätöksen itsenäisesti.
- Koen olevani hyvin perillä useimmista alamme liittyvistä muutoksista, mutta en käytä jatkuvasti aikaa kouluttautumiseen. Kykenen laatimaan muun muassa tilinpäätöksen itsenäisesti.
- Koen suoriutuvani työtehtävistäni hyvin, mutta osaamisalueeni ulkopuolelle jää tilinpäätöksen laadinta itsenäisesti.
- Koen, että osaamisalueeni rajoittuu vain tarkasti määriteltyihin kirjanpidon osa-alueisiin.
- Koen, että mikään ylläoleva ei kuvaa osaamistani.

Kuvio 5. Osaamistason luokittelu

Kuvio 6. Osaamistason jakautuminen

Vastaajista jopa 76 % asetti itsensä kyvykkyydeltään korkeimpaan luokkaan, eli siihen, joka ylläpitää jatkuvasti osaamista ja on kykenevä laatimaan tilinpäätöksiä itsenäisesti. Vastaajista peräti 99 % ilmoitti olevansa kykeneviä laatimaan tilinpäätöksiä itsenäisesti.

Tästä johtopäätelmänä voidaan todeta, että vastaajat ovat olleet erittäin hyvin perehtyneitä ja osaavia keskimäärin.

3.4.5 Vastaajien koulutustausta

Vastaajien koulutustaustaa kartoitettiin luokittelemalla taustakoulutus hyvin geneerisellä tasolla neljään eri pääluokkaan. Vastaukset jakoutuivat seuraavalla tavalla:

Kuvio 7. Vastaajien koulutustausta

Vastaajista 44 % edusti taustakoulutukseltaan alemman korkeakoulututkinnon suorittanutta, 23 % ylemmän korkeakoulun suorittanutta, 32 % vastaajista ilmoitti koulutustaustakseen ammatillisen koulutuksen ja alle 2 % ilmoitti koulutustaustakseen jonkin muun koulutuksen.

4 AINEISTON ANALYYSI

Tässä kappaleessa esitellään pääkomponenttianalyysin (PCA) soveltaminen vaiheittain Jari Metsämuurosen (2011, 19–28) oppikirjaesimerkkejä soveltaen. Ensiksi tarkastellaan aineiston edellytyksiä analyysille, tämän jälkeen suoritetaan varsinainen pääkomponenttianalyysi PSPP-tilasto-ohjelmalla, jonka jälkeen pääkomponentit nimetään. Nimeämisen yhteydessä pääkomponenteista muodostetaan summamuuttujat, joiden riippuvuutta tarkastellaan suhteessa taustamuuttujiin kappaleen lopuksi.

4.1 Pääkomponenttianalyysin edellytysten tarkastelu

Metsämuurosen (2001, 19) mukaan, pääkomponenttianalyysissä oletetaan, että muuttujien välillä on aitoja korrelaatioita, muuttujien tulee olla vähintään hyvällä järjestysasteikolla mitattuja, lisäksi poikkeamat on syytä poistaa tai korjata, mikäli ne vinouttavat tulosta.

Ensiksi tarkastelemme, miten aineisto on jakautunut seuraavasta Taulukko 1:stä, joka kuvaa aineistoa.

Taulukko 1. Aineistoa kuvaavat tunnusluvut

Descriptive Statistics											
	N	Mean	Std Dev	Variance	Kurtosis	S.E. Kurt	Skewness	S.E. Skew	Range	Minimum	Maximum
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	111	3.10	1.31	1.71	-1.26	.46	-.19	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	111	2.43	1.19	1.41	-.55	.46	.69	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Pitääsi vähentää raportointivaatimuksia	111	3.59	1.31	1.72	-.62	.46	-.77	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	111	2.72	1.15	1.31	-.89	.46	.31	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	111	2.91	1.18	1.39	-.98	.46	-.16	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	111	3.39	1.05	1.11	-.82	.46	-.31	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Tapauskohtainen harkinta väheni	111	3.32	1.01	1.02	-.16	.46	-.40	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	111	3.41	1.38	1.92	-1.36	.46	-.32	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
PMA vähensi TP laadinta aikaa	111	3.65	1.13	1.27	-.50	.46	-.67	.23	4.00	Täysin eri mieltä	Täysin samaa mieltä
Valid N (listwise)	111										
Missing N (listwise)	0										

Vastausten keskiarvot olivat hyvin lähellä asteikon keskimmäistä vastausta, eli kolmea. Keskihajonta kaikilla muuttujilla oli yksi, joten voimme olettaa, että aineisto on jakautunut normaalisti, eikä tämä muodostu esteeksi pääkomponenttianalyysin suorittamiselle. Aineiston normaalijakauman vinous (skewness) sekä terävyys (kurtosis) ovat myös tulkittavissa normaaliksi.

Hotulaisen (2017) mukaan jakauman vinouden ja terävyyden normaalia poikkeavuutta voi testata jakamalla kurtosis -arvo sitä vastaavalla keskivirheellä (S.E. Kurtosis). Mikäli saatu arvo on alle $|2|$, jakauma on riittävän normaali tilastollisiin testeihin. Tämän testiaineisto läpäisee suurimmaksi osin, lukuun ottamatta muutamia väittämiä, joiden jakaumat ovat teräviä ja vastaajat ovat hyvin yksimielisiä. Metsämuurosen (2011, 19) mukaan muuttujien ei tarvitse olla analyysissä normaaleja, mutta tulokset ovat vakuuttavampia, mikäli muuttujat ovat normaaleja.

Taulukko 2. Korrelaatiomatriisin tarkastelu

Correlations

	Liian suuri vastuu kirjaintäjäjä	Liian suuri vastuu kirjaintäjäjä	Lililaa vaihtoehtoja tp laadimassa	Pitääsi vähentää raportointivaatimuksia	Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Tapausohtainen hallinta väheni	Vapautus TP laadimasta on hyvä	PMA vähensi TP laadinta aikaa	Miestäni hallinnollinen taalka on kasvanut	Rahoittajat vaativat enemmän raportteja
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1.000	.411	.020	.221	-.054	-.107	-.017	.110	.225	-.041
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.411	1.000	.111	.111	.570	.265	.856	.249	.018	.667
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.020	.111	1.000	.122	.202	.129	.261	.351	.111	.111
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.221	.122	.122	1.000	.025	.100	.129	-.056	.330	.242
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.020	.202	.202	.025	1.000	.200	.165	.300	.000	.010
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.111	.111	.111	.111	.200	1.000	.194	.403	.111	.111
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.221	.122	.122	.100	.200	.200	.165	.300	-.128	.043
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.020	.202	.202	.794	.794	.035	.083	.001	.181	.655
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.111	.111	.111	.111	.111	1.000	.194	.403	.111	.111
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-.107	-.145	-.145	.100	.200	.200	.194	.403	-.104	.116
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.265	.129	.129	.298	.035	.035	.041	.000	.277	.226
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-.017	-.108	-.108	.129	.165	.194	1.000	.302	.169	.050
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.856	.261	.261	.179	.083	.041	.001	.001	.077	.599
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.110	-.089	-.089	-.056	.300	.403	.302	1.000	-.288	-.017
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.249	.351	.351	.556	.001	.000	.001	.001	.002	.858
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.225	.330	.330	.249	-.128	-.104	-.169	-.288	1.000	.331
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.018	.000	.000	.008	.181	.277	.077	.002	.000	.000
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-.041	.242	.242	.123	.043	.116	.050	-.017	.331	1.000
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.667	.010	.010	.200	.655	.226	.599	.858	.000	.000
Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111	.111

Kuten taulukosta 2. on huomattavissa korrelaatiot poikkeavat valtaosin nolasta, joten korrelaatiot ovat riittäviä pääkomponenttianalyysiin.

Taulukko 3. Kaiser-Meyer-Olikin testi sekä Bartlettintesti

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.58
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	138.49
	df	36
	Sig.	.000

Kaiser-Meyer-Olkin -testi (KMO) ja Bartlettin sfäärisyystesti ovat testisuureita, joilla tarkistetaan korrelaatiomatriisin soveltuvuutta pääkomponenttianalyysiin. KMO:lle alin hyväksyttävä taso on 0,50 ja tätä alhaisemmilla arvoilla pääkomponenttianalyysin tekeminen on hyödytöntä. Mitä korkeampi arvo, sitä paremmin aineisto sopii analyysiin, ja tätä arvoa pystytään parantamaan muun muassa suuremmalla otannalla. Bartlettin sfäärisyystestin arvon tulee olla myös tilastollisesti merkitsevällä tasolla (<0,001). Taulukon 3 mukaan nähdään, että korrelaatiomatriisi läpäisee Kaiser-Meyer-Olkin ja Bartlettin testin arvot, eli nämä eivät osoittaudu rajoitteeksi pääkomponenttianalyysin suorittamiselle.

Edellisistä KMO-arvo tosin ei ole kovin korkea, joten ihanteellisessa tilanteessa otantaa olisi voinut kasvattaa edelleen, vaikka arvo on menetelmän osalta jo hyväksyttävällä tasolla. Mutta tässä tilanteessa, kun kyseessä on Pro Gradu -tutkielma ja aineistonkeruuseen on käytetty huomattavasti työpanoksia, ja vastauksia on saatu kerätyksi 111 henkilöltä verrattain rajatusta kohderyhmästä, on hyväksyttävä tämä taso tämän tutkimuksen rajoitteena.

Taulukko 4. Kommunaliteetit

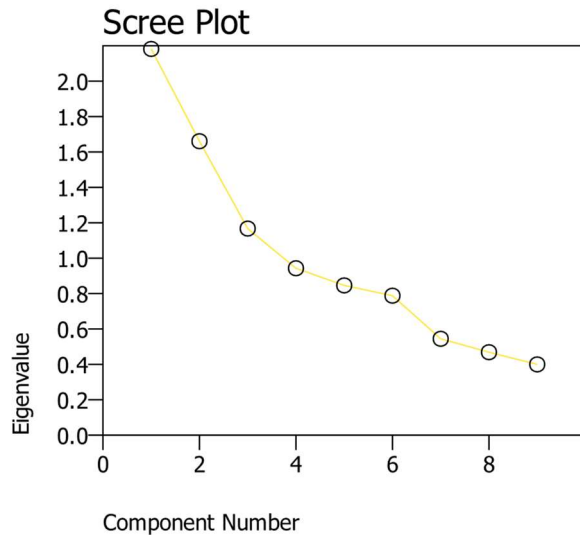
Communalities		
	Initial	Extraction
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	1.00	.81
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	1.00	.60
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	1.00	.35
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	1.00	.35
Tapauskohtainen harkinta väheni	1.00	.52
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	1.00	.37
PMA vähensi TP laadinta aikaa	1.00	.67
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	1.00	.65
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	1.00	.69

Taulukko 4 kuvastaa muuttujien välisiä kommunaliteetteja (Communalities). Nämä vaihtelevat välillä 0,35–0,81, joten ne ovat kohtuullisen korkeita. Kommunaliteetti on multipelikorrelaatiokertoimien neliö muuttujan ja pääkomponentin välillä, ja se mittaa sitä, kuinka monta prosenttia muuttujan varianssista pystytään selittämään pääkomponenttien avulla (Metsämuuronen 2003, 25).

Taulukko 5. Ominaisarvot & selitysosuudet

Total Variance Explained									
	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	2.18	24.2%	24.2%	2.18	24.2%	24.2%	1.94	21.5%	21.5%
2	1.66	18.5%	42.7%	1.66	18.5%	42.7%	1.53	17.0%	38.5%
3	1.17	13.0%	55.7%	1.17	13.0%	55.7%	1.54	17.1%	55.7%
4	.94	10.5%	66.1%						
5	.85	9.4%	75.5%						
6	.79	8.8%	84.3%						
7	.54	6.0%	90.3%						
8	.47	5.2%	95.6%						
9	.40	4.4%	100.0%						

Taulukko 5 kertoo pääkomponenttien ominaisarvoista ja selitysosuuksista. Kuviosta on huomattavissa, että vain kolmella pääkomponentilla on ominaisarvo yli yhden. Nämä kolme pääkomponenttia pystyvät selittämään 55,7 % muuttujien varianssista. (Metsämuuronen 2003, 25)

Kuvio 8. Cattelin Scree

Cattelin Scree- testi kuvaa pääkomponenttien ominaisarvot suuruusjärjestyksessä (Metsämuuronen 2003, 26). Kuviosta 8. voidaan havainnoida graafisesti myös se, että ominaisarvot painuvat alle 1:n jo kolmannen pääkomponentin myötä, tällöin pääkomponenttien lisäämisellä ei saavuteta enää merkittävää lisäinformaatiota.

Taulukko 6. Komponenttimatriisi sekä rotatoitu komponenttimatriisi

	Component		
	1	2	3
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	.41	.43	.68
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	.65	.34	.25
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	.24	.54	-.04
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	-.49	.32	-.11
Tapauskohtainen harkinta väheni	-.48	.49	-.21
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	-.42	.44	.07
PMA vähensi TP laadinta aikaa	-.59	.48	.32
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	.68	.30	-.30
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	.26	.48	-.63

	Component		
	1	2	3
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	.02	-.05	.90
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	-.23	.31	.67
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	.19	.43	.36
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	.57	.02	-.17
Tapauskohtainen harkinta väheni	.68	.19	-.15
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	.61	-.01	.05
PMA vähensi TP laadinta aikaa	.77	-.24	.16
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	-.31	.69	.28
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	.11	.82	-.08

Tarkastellaan rotatointua komponenttimatriisia (Taulukko 6). Rotatoinnissa käytettiin Varimax-rotatointia, taulukosta on syytä vielä eliminoida itseisarvoltaan $< |0.30|$ arvot, jolloin on helpompi erottaa ne, jotka ovat voimakkaammin latautuneet vaihtoehdot. Rotatoidusta matriisista ei pystytty käytössä olevalla ohjelmalla suodattamaan arvoja pois, joten kaikki itseisarvoltaan alle 0.30 lataukset poistettiin manuaalisesti selkeämmän tulkinnan vuoksi. Keltaisella värillä korostettiin komponenteille vahvimmin latautuneet muuttujat. Taulukon 7. perusteella voidaan erotella pääkomponenttien lataukset.

Taulukko 7. Pääkomponenttien lataukset

	Component		
	1	2	3
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	~~-.02~~	~~-.05~~	.90
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	~~-.23~~	.31	.67
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	~~-.19~~	.43	.36
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	.57	~~-.02~~	~~-.17~~
Tapauskohtainen harkinta väheni	.68	~~-.19~~	~~-.15~~
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	.61	~~-.01~~	~~-.05~~
PMA vähensi TP laadinta aikaa	.77	~~-.24~~	~~-.16~~
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	-.31	.69	~~-.28~~
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	~~-.11~~	.82	~~-.08~~

4.2 Pääkomponenttien nimeäminen

Taulukko 8. Pääkomponenttien nimeäminen

Muuttuja NO	P1 (Hallinnollisen taakan asema uudistuksessa)
10	Mielestäni uudistuksella oli positiivinen vaikutus tilinpäätösinformaatioon
9	Mielestäni PMA-asetus poisti tapauskohtaista harkintaa tilinpäätöstä laatiessa
8	Mielestäni on hyvä, että elinkeinoharjoittajat on osittain vapautettu tilinpäätöksen laatimisesta
7	Mielestäni PMA-asetus vähensi pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksen laadintaan käytettävää aikaa
P2 (Uudistuksessa olisi vielä parannettavaa)	
13	Mielestäni lainsäädäntöä tulisi edelleen päivittää siten, että raportointivaatimuksia tulisi vähentää vielä enemmän pien- ja mikroyritysten osalta
12	Mielestäni yritysten hallinnollinen taakka on kasvanut kirjanpitolain uudistuksen myötä
11	Mielestäni rahoittajat ovat vaatineet PMA-asetuksen myötä yhä enemmän räätälöityjä kirjanpitoraportteja rahoituspäätöksen tueksi
P3 (Kirjanpitäjän asema uudistuksessa)	
15	Mielestäni kirjanpitäjällä on liian suuri vastuu siitä, että tilinpäätösratkaisut ovat hyvän kirjanpitotavan mukaisia
14	Mielestäni kirjanpitäjillä on liikaa vaihtoehtoja pien- ja mikroyritysten tilinpäätösratkaisujen suhteen

Päätuloksena voidaan todeta, että tutkimuksessa mukana olleet 9 muuttujaa voidaan tiivistää kolmeen pääkomponenttiin. Ensimmäiselle pääkomponentille latautui muuttujat nro. 10, 9, 8 ja 7, jotka kuvaavat hallinnollisen taakan vähenemistä ja tilinpäätösinformaation laadun paranemista. Tämä voidaan tiivistää sanallisesti muotoon ”hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut”.

Toiselle pääkomponentille latautuivat muuttujat 13, 12 ja 11, jotka käsitelivät vastaajien näkemyksiä siitä, oliko hallinnollisen taakan keventäminen edelleen tarpeellista ja oliko taakka kasvanut kirjanpitolain uudistuksen myötä. Lisäksi väittämä 11 latautui toiselle pääkomponentille, mikä viittaa siihen, että lukijat ovat tulkinneet sen tarkoittavan lisätyötä, jota kirjanpitäjät ovat joutuneet tekemään räätälöityjen kirjanpitoraporttien vaatimusten vuoksi. Tämän väittämän avulla haluttiin saada tietoa siitä, miten rahoittajien näkemys oikeasta ja riittävästä kuvasta on mahdollisesti muuttunut. Väittämä auttaa myös hahmottamaan selkeämmin hallinnollista taakkaa, joka ilmenee tässä tapauksessa toisessa pääkomponentissa nimeltä ”hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä ja lainsäädäntöä tulisi keventää edelleen”. Tämä kuitenkin vaikuttaa mittarina hieman epäjohdonmukaiselta, joten tätä muuttujaa tarkastellaan vielä myöhemmin reliabiliteetin mittauksen yhteydessä.

Kolmannelle pääkomponentille latautui muuttujat 15 sekä 14. Molemmat väittämät liittyvät kirjanpitäjän tehtäviin ja vastuuseen. Tämä komponentti voidaan tiivistää seuraavalla tavalla ”Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä”.

4.3 Pääkomponenttien reliabiliteetin mittaus

Reliabiliteetti mittasi pääkomponenttien luotettavuutta Cronbachin alfa -kertoimella. Kuviossa 9 esitetään komponenttien yhteneväisyydet, ja ensimmäisen pääkomponentin alfa-arvoksi saatiin 0,57, toisen 0,47 ja kolmannen 0,58. Koska ensimmäisen ja kolmannen komponentin alfa-arvot olivat yli 0,5, niitä voidaan pitää kohtalaisella tasolla. Toisen komponentin taso oli kuitenkin jo heikko, joten tarkasteltiin, voisiko reliabiliteettia parantaa jättämällä heikommin latautuneen muuttujan pois mittarista.

RELIABILITY
/VARIABLES= TELAADAIKA VAPTPLAAD TROHTHARKTP POSVAIKTPINF
/MODEL=ALPHA.

Scale: ANY

Case Processing Summary

Cases	N	Percent
Valid	111	100.0%
Excluded	0	.0%
Total	111	100.0%

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.57	4

RELIABILITY
/VARIABLES= RAPVAATVÄHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAASTRÄÄT
/MODEL=ALPHA.

Scale: ANY

Case Processing Summary

Cases	N	Percent
Valid	111	100.0%
Excluded	0	.0%
Total	111	100.0%

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.47	3

RELIABILITY
/VARIABLES= LIIANSUURVASTU LIIKVAIHTTP
/MODEL=ALPHA.

Scale: ANY

Case Processing Summary

Cases	N	Percent
Valid	111	100.0%
Excluded	0	.0%
Total	111	100.0%

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.58	2

Kuvio 9. Pääkomponenttien reliabiliteetin mittaus

Kun muuttuja 13 jätettiin pois pääkomponentista 2, sen reliabiliteetti kasvoi kohtalaiseen 0,50-tasoon, kuten kuviossa 10. näkyy. Tämän perusteella oli perusteltua jättää kyseinen muuttuja pois pääkomponentista, vaikka reliabiliteetin nostolla menetettiin osa tämän pääkomponentin validiteetista. Kyseistä muuttujaa voitiin tarkastella myöhemmin erikseen. Tämä myös selkeytti pääkomponentin 2 tulkintaa, joka voitiin tiivistää muotoon ”*Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä*”.

```
RELIABILITY
/VARIABLES= HALTAAKKAKASVANUT RAHVAASTRÄÄT
/MODEL=ALPHA.
```

Case Processing Summary

Cases	N	Percent
Valid	111	100,0%
Excluded	0	,0%
Total	111	100,0%

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,50	2

Kuvio 10. pääkomponentin reliabiliteetin uudelleenmittaus

4.4 Taustamuuttujien vaikutus ajatuslinjoihin

Pääkomponentteihin valikoituneiden muuttujien perusteella laadittiin summamuuttujat, jotka laadittiin keskiarvomenetelmällä ja nämä tulkittiin olevan ordinaaliasteikollisia. Summamuuttujia käytetään hyödyksi vastausten taustamuuttujien vaikutuksen arvioinnissa. Taustamuuttujat ovat nominaaliasteikollisia ja useampia kuin kaksiluokkaisia, joten näiden välisen riippuvuuden tarkasteluun sopii Kruskal-Wallis testin testi (Tietoarkisto).

Lisäksi taustamuuttujille tehtiin Kruskal-Wallis-testin lisäksi samalla median-testi, joka osoittaa mediaanin ylä- ja alapuoliset vastaukset taustamuuttujaluokittain. Tämä tuo lisävarmistuksen hypoteesin tulkinnalle ja helpottaa johtopäätelmien tekemistä

taustamuuttujien osalta. Taustamuuttujina tutkimuksessa käytettiin muuttujia, jotka kuvaavat kokemusta, työnkuvaa, organisaatiokokoa, osaamistasoa ja koulutustaustaa.

Hypoteesit taustamuuttujien testaamista varten asetetaan seuraavasti:

H0: Taustamuuttujalla ei ole vaikutusta kirjanpitäjien ajatuslinjoihin.

H1: Taustamuuttujalla on vaikutus kirjanpitäjien ajatuslinjoihin.

4.1.1 Työkokemuksen määrän vaikutus ajatuslinjoihin

Työkokemusta kartoitettiin neliportaisella asteikolla, jonka lyhyin vaihtoehto oli kokemusta alle 3 vuotta ja pisin kokemusta yli 15 vuotta. Liitteestä 1. on pääteltävissä, että SIG-arvot, eli tilastollista merkitsevyyttä kuvaavat p-arvot, ovat kaikilla pääkomponenteilla 0,534–0,958 välillä, joten hypoteesi 0 jää voimaan kaikkien pääkomponenttien osalta. Erot vastaajan kokemuksella ja saaduilla vastauksilla eivät ole tilastollisesti merkitseviä.

Lisäksi kunkin työkokemusluokan väliset vastaukset ovat kerääntyneet mediaanin molemmin puolin hyvinkin samansuuntaisesti, poissulkien havainnot vastausluokasta alle 3 vuotta kokemusta omaavissa vastaajissa, jossa ne menevät tasan kahden vastaajan kesken, joten yksittäisille vastauksille ei anneta merkittävää painoarvoa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että työkokemuksen määrällä ei ole tilastollista merkitsevyyttä, kun tehdään johtopäätelmiä koko aineiston perusteella.

4.1.2 Työnkuvan vaikutus vastaajan ajatuslinjoihin

Työnkuvaa kartoitettiin kolmiportaisella asteikolla siten, että vaihtoehtoina oli yli 50 %:n, alle 50 %:n osuus tai ei ollenkaan osuutta työajasta, jonka käyttää pien- ja mikroyrityksen taloushallinnon parissa. Tämän taustamuuttujan p-arvot jakautuivat liitteen 2 mukaisesti välille 0,658–0,855, joten nollassa nollahypoteesit jäävät voimaan, eikä työnkuvalla ole tilastollista merkitsevyyttä ajatuslinjoihin (Liite 3).

Eri työnkuvaluokkien välillä vastaukset jakautuivat hyvin samansuuntaisesti mediaanin molemmiin puolin riippumatta työnkuvasta liitteen 2 mukaisesti, joten tämä tulkinta myös tukee johtopäätelmää siitä, että työnkuvalla ei ole tilastollista merkitsevyyttä pääkomponenteista johdettuihin ajatuslinjoihin.

4.1.3 Organisaation kokoluokan vaikutus vastaajan ajatuslinjoihin

Organisaatiokokoa kartoitettiin neliportaisilla asteikoilla, jotka käsittivät luokat 1–2 henkilöä, 3–10 henkilöä, 10–20 henkilöä sekä yli 20 henkilöä. Organisaation kokoluokan ja pääkomponenttien välisen riippuvuuden kuvaavat p-arvot jakautuivat liitteen 4 mukaisesti välille 0,546–0,942, joten nollassa nollahypoteesi jää voimaan tämänkin taustamuuttujan osalta (Liite 4).

Vastaukset organisaation koon mukaan jakautuivat tasaisesti mediaanin ympärille, paitsi pääkomponentin 3 kohdalla, jossa vastaukset 10–20 henkilöä käsittävistä organisaatioista olivat erisuhteisia verrattuna muihin ryhmiin. Vaikka nollahypoteesi hylättiin tavanomaisen pienillä riskitasoilla, tämä voi viitata siihen, että 10–20 hengen organisaatioissa työskentelevät kirjanpitäjät ovat keskimäärin enemmän sitä mieltä, että kirjanpitäjille ei jäänyt liikaa vaihtoehtoja tai liian suurta vastuuta tilinpäätösraatkaisujen suhteen.

Yhteenvetona voidaan todeta, että organisaation koolla ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta vastaajien ajatuslinjoihin, mutta isojen organisaatioiden vastauksilla voi olla hieman enemmän painoarvoa, koska ne viittaavat siihen, että hallinnollisen taakan kasvu koetaan vähäisempänä kuin muissa ryhmissä.

4.1.4 Ammatillisen osaamistason vaikutus vastaajan ajatuslinjoihin

Ammatillisen osaamistason kartoitukseen käytettiin viiden portaan asteikkoa, jossa ylimpänä oli erittäin perehtynyt taso, joka sisälsi tilinpäätöksen itsenäisen laatimisen taidon. Alin taso, jossa vastaaja koki, ettei mikään yllä olevista vaihtoehdoista kuvaa heidän osaamistaan, ei saanut yhtään vastausta. Toiseksi alin taso, joka rajoitti osaamista vain tarkkaan määriteltyihin kirjanpidon osa-alueisiin, sai vain yhden vastauksen. Riippuvuutta osaamistason ja pääkomponentin välillä mitattiin p-arvoilla, jotka olivat välillä 0,225–0,349, mikä tarkoittaa että nollahypoteesit jäivät voimaan (Liite 5).

Vastausten jakautuminen mediaanin ylä- ja alapuolelle ei ollut yhtä tasainen kuin edellisissä kohdissa. Erittäin perehtyneiden vastaajien vastaukset olivat keskittyneet enemmän mediaanin alapuolelle, esimerkiksi pääkomponentin 1. kohdalla. Tämä saattaa tarkoittaa, että hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut -väittämään esitetyt vastaukset ovat olleet lievempiä korkeimman osaamistason vastaajilla kuin muilla. Samanlainen ilmiö toistui myös pääkomponentin 3. kohdalla, joten erittäin kokeneet kirjanpitäjät kokivat väittämän lievemmin kuin muut ryhmät.

Yhteenvetona voidaan kuitenkin todeta, että erittäin perehtyneet edustivat lähes 80 % vastaajista, joten ammatillisen osaamistason vaikutus vastaajien ajattelutapaan ei ollut merkittävä ja yleisiä johtopäätöksiä voidaan tehdä koko otoksen perusteella.

4.1.5 Koulutustaustan vaikutus vastaajan ajatuslinjoihin

Koulutustaustaa kuvaamaan valittiin neljä eri vaihtoehtoa: ylempi- tai alempi korkeakoulututkinto, ammatillinen koulutus tai jokin muu. Koulutustaustan riippuvuutta pääkomponenteista kuvaavat p-arvot olivat välillä 0,774–0,840, joten tältäkin osin nollahypoteesi jää voimaan (Liite 6).

Eri vastaajaryhmien mediaanit pääkomponenttien ympärillä olivat hyvin tasaisia, eikä eri koulutustaustojen välillä havaittu mitään erityistä painoarvoa. Voidaan siis todeta, että koulutustaustalla ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta pääkomponenteista johdettuihin ajatuslinjoihin.

4.1.6 Yhteenveto taustamuuttujien vaikutuksista pääkomponentteihin

Yhdelläkään taustamuuttujalla ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä pääkomponenteista muodostettuihin vastauksiin. Tämä voi osittain selittyä sillä, että vastaajat olivat melko homogeeninen joukko hyvin kokeneita ammattilaisia, jotka kokivat olevansa erittäin perehtyneitä työssään. Tämä lisää tutkimuksen validiteettia, sillä vastaajat ovat olleet yksimielisiä eri taustoista riippumatta.

Toisaalta voidaan ajatella, että pääkomponenttien reliabiliteetti ei ollut korkeimmalla mahdollisella tasolla, mikä luo hieman epävarmuutta tämänkaltaiselle tulkinnaalle. Toisaalta pääkomponenttianalyysi toimi siinä, mihin se on tarkoitettu, eli paljasti "piilomuuttujia", jotka ovat kysymyksen asettelun takana ja joita tutkimuksen laatija ei välttämättä ymmärtänyt väittämää laatiessaan. Tämä kävi ilmi muun muassa väittämän "Mielestäni rahoittajat ovat vaatineet PMA-asetuksen myötä yhä enemmän räätälöityjä kirjanpitoraportteja rahoituspäätöksen tueksi" kohdalla, joka aineistonkeruuvaiheessa

laadittiin enemmänkin tilinpäätösinformaation laatua kartoittavaksi kysymykseksi, vaikka vastausten perusteella voisi ymmärtää tämän kartoittavan hallinnollista taakkaa.

On huomattava, että esimerkiksi liitteessä 4 ja liitteessä 3 ovat pääkomponenttien lähimmät tilastollista merkitsevyyttä osoittavat p-arvot. Siksi on perusteltua tehdä näille vielä analyysiä muuttujakohtaisesti summamuuttujien sijaan. Tämän tarkastelun on perusteltua rajata ne komponentit, jotka ovat antaneet p-arvoksi alle 0,30. Näitä ovat Liitteiden 2–6 mukaan:

- Pääkomponentti 1 - suhde osaamistason suhteen
- Pääkomponentti 2 – suhde organisaation kokoluokan suhteen
- Pääkomponentti 3 - suhde osaamistason suhteen.

Liitteessä 7 on esitetty kaikki taustamuuttujat erikseen alkuperäisten muuttujien suhteen. Tästä huomataan, että tilastollisesti melkein merkitsevälle tasolle nousee organisaatiokoon taustamuuttuja suhteessa väittämään "Mielestäni lainsäädäntöä tulisi edelleen päivittää siten, että raportointivaatimuksia tulisi vähentää vielä enemmän pien- ja mikroyritysten osalta".

Tässä on huomattavaa, että erityisesti yli 10 henkilön organisaatiot ovat asettuneet mediaanivastauksen alapuolelle (Liite 10). Tämä tarkoittaa sitä, että näissä organisaatioissa ei näytä olevan yhtä vahvaa tukea raportointivaatimusten vähentämiselle tilastollisesti merkitsevällä tasolla, kuin pienempien organisaatioiden edustajilla ($0,01 < p\text{-arvo} \leq 0,05$).

Lisäksi ensimmäinen pääkomponentti "Mielestäni on hyvä, että elinkeinoharjoittajat ovat vapautettu osittain tilinpäätöksen laatimisesta" on tilastollisesti merkitsevällä tasolla ($0,001 < p\text{-arvo} \leq 0,01$). Huomattavaa on myös, että erittäin ammatillisesti perehtyneet vastaajat ovat asettuneet mediaanin alapuolelle verrattuna muihin vastaajaryhmiin. Tämä tarkoittaa sitä, että erittäin perehtyneet kirjanpitäjät eivät pidä vapautusta yhtä hyvänä kuin muut vastaajat, jotka edustavat muita osaamistasoja (Liite 10).

Lisäksi löydettiin yksi lähes merkitsevällä tasolla oleva väittämä, joka liittyy koulutustaustaan. "Mielestäni PMA-asetus poisti tapauskohtaista harkintaa tilinpäätöstä laatiessa" on jakautunut mediaanin ympärille, ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet vastaajat ovat vastanneet keskimäärin mediaanin alapuolelle. Samalla tavalla asemoituvat myös ammatillisen koulutuksen saaneet vastaajat. Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet vastaajat ovat sen sijaan kokeneet tapauskohtaisen harkinnan vähenemisen voimakkaammin kuin muut koulutustaustan omaavat vastaajat.

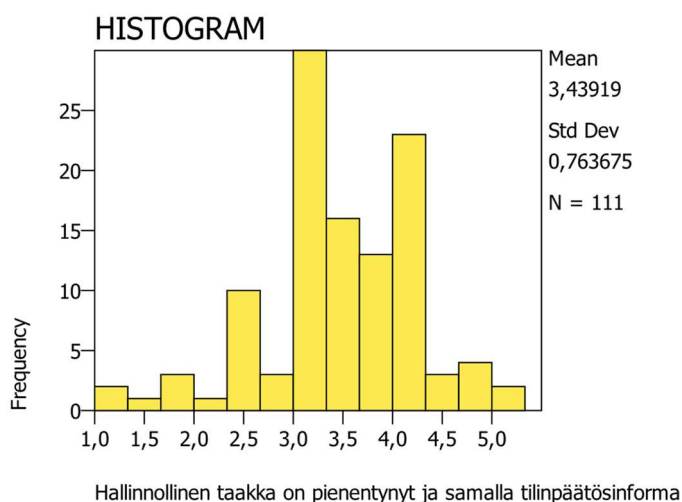
Yhteenvetona voidaan kuitenkin jälleen todeta, että taustamuuttujien sekä vastauksien välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä muutamista pienistä löydöksistä huolimatta.

5 TUTKIMUSTULOKSET

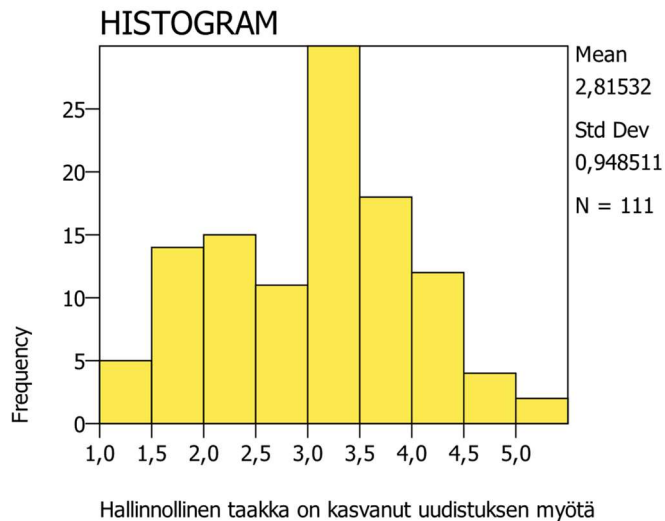
Tässä kappaleessa analysoidaan tutkimustuloksia, joita havainnollistetaan histogrammeilla ja diagrammeilla. Ensin esitellään pääkomponenttien analyysi, jonka jälkeen edetään Likert-väittämien analyysiin. Tämän jälkeen esitellään vielä avoimen vastauksen analyysi laadullisesti.

5.1 Pääkomponenttien analysointi

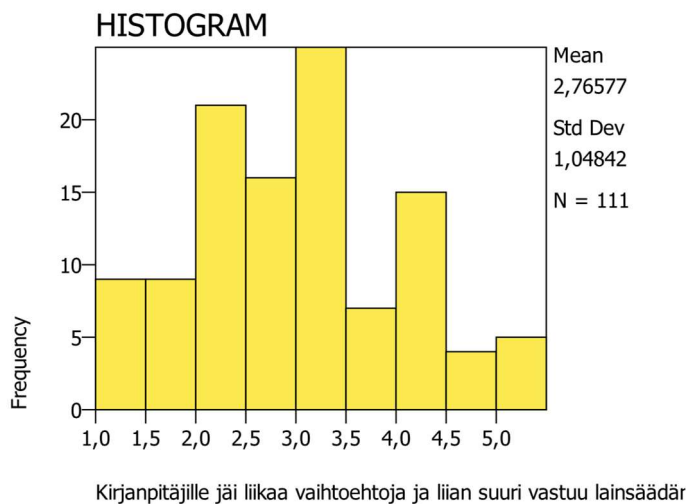
Kuvio 11. Pääkomponentin 1 histogrammi

Kuvio 11. osoittaa, että ensimmäisen pääkomponentin jakauma on selvästi oikealle kallistunut, keskiarvon ollessa 3,43. Tämä tulkitaan tarkoittavan sitä, että hallinnollinen taakka on keventynyt ja samanaikaisesti tilinpäätösinformaatio on parantunut uudistuksen myötä.

Kuvio 12. Pääkomponentin 2 histogrammi

Kuvio 12. esittää toisen pääkomponentin histogrammin, joka kallistuu vasemmalle lievästi. Tästä voidaan päätellä, että hallinnollinen taakka ei ole kasvanut uudistuksen myötä. Tämä tulos käyttäytyy pääosin johdonmukaisesti ensimmäisen pääkomponentin kanssa.

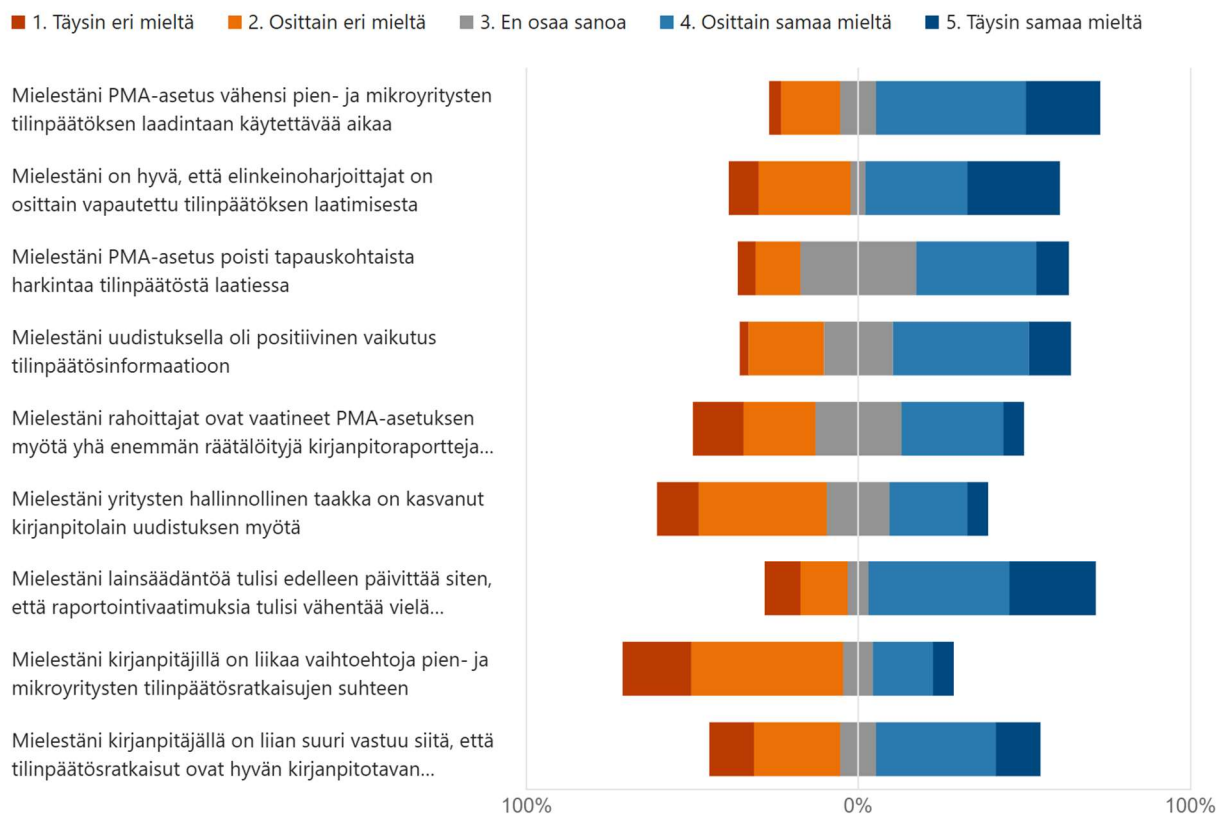
Kuvio 13. Pääkomponentin 3 histogrammi

Kuviossa 13. esitetään kolmannen pääkomponentin histogrammi, josta voidaan nähdä, että jakauma on kallistunut vasemmalle eli jokseenkin eri mieltä kannalle. Varovaisena johtopäätöksenä voidaan tehdä, että lainsäädäntöuudistuksen seurauksena kirjanpitäjille

ei ole jäänyt liikaa vaihtoehtoja tilinpäätösratkaisujen sekä niitä koskevan vastuun suhteen. On siis todettava, että ainakaan tätä osa-aluetta uudistuksessa ei ole koettu erityisen epäonnistuneeksi tai ongelmalliseksi mitoituksen osalta.

5.2 Likert-väittämien analysointi

Tarkastellaan tuloksia vielä muuttujakohtaisesti alla olevan Kuvion 14. perusteella.

Kuvio 14. Likert-väittämien histogrammi

Kuviosta 14. voidaan nähdä, että kuvion ensimmäiset neljä muuttujaa ovat jakautuneet samansuuntaisesti, kuten näiden muodostama ensimmäinen pääkomponentti. Toisen pääkomponentin ulkopuolelle jouduttiin jättämään muuttuja ”Mielestäni lainsäädäntöä tulisi edelleen päivittää siten, että raportointivaatimuksia tulisi vähentää vielä enemmän”, joten sitä on hyvä tarkastella erikseen. Tästä muuttujasta täysin samaa mieltä oli 26,1 %

vastaajista ja osittain samaa mieltä oli 42,3 %, joten voidaan todeta, että vastaajat ovat olleet suhteellisen yksimielisiä siitä, että raportointivaatimuksia tulisi vähentää vielä enemmän.

Histogrammista on myös havaittavissa, että kolmannen pääkomponentin muodostaneet kaksi muuttujaa ovat jakautuneet hieman eri tavoin. Väittämä ”Mielestäni kirjanpitäjillä on liikaa vaihtoehtoja pien- ja mikroyritysten tilinpäätösratkaisujen suhteen” on saanut voimakkaan kallistuksen vasemmalle, eli ”täysin eri mieltä” -puolelle, kun taas kirjanpitäjän vastuuta tarkasteleva viimeinen väittämä on lähes neutraali. Tästä voidaan päätellä, että kirjanpitäjillä ei ole liikaa vaihtoehtoja tilinpäätösratkaisujen suhteen. Puolestaan kirjanpitäjän liian suuresta vastuusta tilinpäätösratkaisujen hyvän kirjanpitotavanmukaisuudesta voidaan jättää tulkinnallisesti sellaiselle kannalle, että vastuuta ei ole keskimäärin koettu liian suureksi tai pieneksi.

5.3 Avoimien vastausten analyysi

Kyselyn päätteeksi esitettiin vielä avoin kysymys, joka esitettiin muodossa "Oliko kirjanpitolain uudistus onnistunut pien- ja mikroyritysten osalta?" Tähän avoimeen kysymykseen saatiin vastauksia yhteensä 43 kappaletta. Vastauksia tarkastellaan ensin kategorisoimalla ne kolmeen eri kategoriaan: KYLLÄ, EI ja OSITTAIN on onnistunut.

Yksiselitteisesti KYLLÄ vastaukseksi tulkittavissa oli 21 kappaletta, eli noin 51 % vastaajista. Osittain vastaajia oli 15 kappaletta, eli 36 % vastaajista, ja EI-vastaajiksi tulkittavia vastauksia oli yhteensä 5 kappaletta, eli 12 % vastaajista. Tämän perusteella voidaan tehdä johtopäätelmä, että vastaajat ovat keskimäärin pitäneet uudistusta onnistuneena.

On kuitenkin syytä tarkastella sisällöllisesti laajat vastauksia perusteellisemmin, jotta niistä on enemmän hyötyä tulosten tulkinnassa. Yleisesti vastaukset, jotka oli luokiteltu "KYLLÄ" kategoriaan, näkivät uudistuksen onnistuneena. Näissä vastauksissa tuli keskeisesti ilmi se, että vapautus tilinpäätöksen laadinnasta oli heille hyvä asia, tilinpäätöksen laadinta on helpottanut uudistuksen myötä sekä tilinpäätöksen tekijällä on

enemmän vaihtoehtoja tilinpäätöksen laadinnassa. Myös hyvänä nähtiin se, että lainsäädännön uudistus pakotti päivittämään kirjanpitäjän tiedot ja taidot tilinpäätöksen laadintaan liittyen. Tässä yksi vastaus kirjanpitäjältä, joka on kokenut uudistuksen onnistuneena:

”Ihan hyvä koska taloushallinto ohjelmasta eli Fennoasta saa nappia painamalla valmiin tilinpäätöksen. Eli asetus on helpottanut koodaamista, kun kaikilla on samat säännökset ja viittaukset PMA pykäliin. Enää ei tarvitse väkertää tilinpäätösasiakirjoja excelillä tms.” – Vastaaaja yli 15 vuoden kirjanpitokokemuksella.

Vaikka ”KYLLÄ” vastanneiden vastauksissa pidettiin vapautusta tilinpäätöksen laadinnasta hyvänä uudistuksena, kriittisempien vastaajien joukossa oli myös näkemyksiä, jotka eivät pitäneet vapautusta tilinpäätöksen laadinnasta onnistuneena. Seuraavaksi esittelen muutamia keskeisimpiä kirjanpitäjien vastauksia kokonaisuuden ymmärtämiseksi:

”Siltä osin oli, että antoi ns. taustatukea, johon nojata, jotta saadaan asiakkaat ymmärtämään, että pienenkin yrityksen pitää noudattaa Kirjanpitolakia ja Audit Trailia. Omassa toimistossamme teemme vain pienyrityksen mukaisia tilinpäätöksiä emme siis lainkaan mikroyrityksen ns. yksinkertaista. Tämä siksi, että tilinpäätökset ovat suoraan esim. rahoittajille ja veroilmoittamiselle kelpoisia.”- Vastaaaja yli 15 vuoden kirjanpitokokemuksella.

” Mielestäni oli kaikin puolin onnistunut. Tmi-yrittäjille olisin pitänyt tilinpäätöspakon, koska se ainakin tilitoimistossa on hyvä pohja veroilmoitukselle ja yrittäjälle itselleen sekä mahdollisiin luottoihin.” – Vastaaaja yli 15 vuoden kirjanpitokokemuksella.

”Omalla kohdalla ei merkitystä, teen tilinpäätökset edelleen kirjoineen kaikille”- Vastaaaja yli 15 vuoden kirjanpitokokemuksella.

”Uuden opettelu vaati aikaa, heti ei osannut olla tekemättä tilinpäätöstä kaikille asiakkaille. Toiminimien tilinpäätöksen laatimatta jättäminen ei ole käytännössä helpottanut omassa asiakunnassa yhtään. Veroilmoitusta varten tulee kuitenkin

käytännössä tehdä tilinpäätöskirjaukset - tilinpäätösdokumentti syntyy ohjelmasta lähes itsestään kirjauksien jälkeen”- Vastaaja yli 15 vuoden kirjanpitokokemuksella

” Pääosin uudistus on onnistunut. Ainoa haitta on se, että yrittäjät voivat luulla, ettei tilinpäätöstä tarvitse enää tehdä, vaikka verotusta varten tämä on työstettävä.” Vastaaja yli 3 vuoden kirjanpito kokemuksella

” Positiivista täysin sähköinen kirjanpito ja selkeät kokoluokat. Mielestäni yksinkertaisen kirjanpidon sijaan voitaisiin käyttää kaksinkertaista kirjanpitoa jokaisen yrityksen kohdalla.” Vastaaja alle 3 vuoden kirjanpito kokemuksella.

”Oli, mutta toisaalta siinä on vähän vanhentuneita ”helpotuksia” esim. Kuka lähtee tekemään sähköisestä kirjanpidosta maksuperusteista? Ei se ainakaan työmäärää helpota” Vastaaja yli 15 vuoden kokemuksella.

Edellisistä vastauksista voidaan nähdä, että vapautus tilinpäätöksen laadinnasta ei ole yksiselitteisesti koettu onnistuneeksi elinkeinonharjoittajien, eli toiminimien kirjanpidon osalta. Uudistus kokonaisuutena vähensi hallinnollista taakkaa tilinpäätöksen laadinnan osalta niin paljon, ettei pelkkä vapautus laadinnasta ole enää merkityksellinen osa taakan keventymistä. Vastauksista tuli ilmi, että yhdenkertaisen kirjanpidon mahdollisuutta ei pidetty onnistuneena. Tämä kuvastaa sitä, että uudistus on vaikuttanut hallinnollisen taakan keventämiseen kokonaisuutena, mutta taakan keventämiseen liittyvät osatekijät ovat hieman ristiriidassa keskenään.

Myös tilinpäätösten vertailukelpoisuuden sekä liitetietoihin liittyvät haasteet nousivat kirjanpitäjien vastauksissa seuraavalla tavalla:

”Uudistus epäonnistui totaalisesti siinä kohtaa, että pk-yritysten todellista kilpailukykyisyyttä ei tilinpäätöstietojen valossa pysty millään muotoa mittaamaan. Liitetiedoissa pitäisi kertoa yrityksen panostaminen henkilökunnan kouluttamiseen, sekä muut liiketoiminnan kehityshankkeet, jotta tulos- ja tase lukujen rinnalla olisi tietoa, kuinka ”iskukykyinen” yritys on vastaamaan yhteiskunnan ja toimintaympäristön muutossaasteisiin.” Vastaaja yli 15 vuoden kokemuksella.

”Liitetiedot jätettiin liian ympärilyöreästi määritellyksi ja tilinpäätökset eivät ole helposti vertailukelpoisia. Ei myöskään helpota kokonaan sähköisiä xbrl tilinpäätöksiä, kun sisältö ei ole tarkasti määritelty.” Vastaaaja yli 10 vuoden kokemuksella

”Oli onnistunut. Suurin osa pien- ja mikroyrityksistä ei tarvitse liitetietoja missään. Jos ollaan hakemassa rahoitusta, niin eri asia, mutta siinäkin vain, jos kyse merkittävästä summasta.” Vastaaaja yli 15 vuoden kokemuksella

”Osittain onnistunut, mutta osittain ei. Vieläkin olisi hyvä saada selkeämpi yksinkertaistettu malli, että kirjanpitäjän ei tarvitse arpoa, pitääkö liitetieto antaa vai ei.” Vastaaaja yli 15 vuoden kokemuksella.

”Paljon hyvää. Monesti vähemmän on enemmän. Erityiskiitos pienkonsernien vapauttamisesta konsernitilinpäätöksen laatimispakosta. PMA kokoaa tiiviin ja selkeän listauksen tarvittavista liitetiedoista.” Vastaaaja yli 3 vuoden kokemuksella.

Edellisistä vastauksista voidaan havaita, että vertailukelpoisuus on voinut kärsiä uudistuksen myötä sekä liitetietojen antamisessa on paljon tulkinnanvaraisuutta. Alexander & Archer (2006) ovat käsitelleet oikean ja riittävän kuvan käsitteen osatekijänä vertailukelpoisuutta, he korostivat, että vertailukelpoisuus itse voi tarkoittaa niin montaa eri asiaa vertailtavan kohteen mukaan. Vertailukelpoisuus voi tarkoittaa saman yrityksen uuden ja vanhan tilinpäätöksen välistä vertailukelpoisuutta tai kahden eri yrityksen varallisuusaseman sekä suorituskyvyn vertailukelpoisuutta. Alexander & Archer (2006) ovat tuoneet esiin, että tuotantotekijöiden eriaikaiset hankinnat sekä poistoaikataulut voivat tehdä tilinpäätöksistä haastavasti vertailtavia. Myös nämä kirjanpitäjien esittämät näkökulmat ovat tulkittavissa liittyvän yritysten keskinäiseen vertailukelpoisuuteen.

Myös Suomessa on mahdollista, että yritys omistaa joitakin tuotannontekijöitä ja ne ovat poistettu esimerkiksi elinkeinoverolain maksimipoistoin, kuten PMA-asetus pien- ja mikroyrityksiltä annettuna olettamana edellyttää. Tästä huolimatta tämänkaltaiset tuotannontekijät voivat olla hyvin tuottava osa yrityksen liiketoimintaa. Nämä ovat mahdollisesti niitä tilanteita, joiden vertailukelpoiseksi saattaminen voi olla mahdoton tavoite PMA-asetusta soveltaessa. Ratkaisuna voisi toimia esimerkiksi

tuotannontekijöiden merkitseminen käypään arvoon, joka toistaiseksi on sallittu vain rahoitusvälineille ja sijoituskiinteistöille (PMA 3 §).

Oikeaan ja riittävään kuvaan vaikuttavia tekijöitä vertailukelpoisuuden sekä liitetietojen lisäksi käsiteltiin kirjanpitäjien vastauksissa myös seuraavalla tavalla:

”Ennen EU-direktiivin voimaan saattamista ja PMA:n käyttöönottoa käsite ”oikea ja riittävä kuva” on ollut ja on toki osin edelleen liian epämääräinen. Varsinkin oikeuskäytännössä, jossa taloushallintoa ymmärtämättömät oikeusasteet tulkitsevat oikean ja riittävän kuvan toteutumista, ovat syytettynä olleet kirjanpitovelvolliset olleet täysin sattuman armoilla. EU:n vaatima ”pienet ensin” -periaate on ollut järkevä lähtökohta, koska määrällisesti ylivoimaisesti suurin osa kirjanpitovelvollisista on pientä ja mikroyrityksiä. Onneksi on EU tuomassa pienelle yrittäjäparalle huojennuksia kansallisten lainsäätäjien vaatimaan kohtuuttomaan hallinnolliseen taakkaan.” - Vastaaja yli 15 vuoden kokemuksella.

Yhteenvedona avoimien vastausten sisällöstä voidaan todeta, että erilaisia näkemyksiä on kirjanpitolain uudistuksesta, mutta yleisesti ottaen vaikuttaa siltä, että uudistus on ollut tarpeellinen ja onnistunut myös oikean ja riittävän kuvan sekä hallinnollisen taakan näkökulmasta. Haasteita kuitenkin aiheuttaa esimerkiksi sidosryhmien vaatimukset ja tilinpäätöksen liitetietoihin liittyvät tulkinnat, jotka lisäävät hallinnollista taakkaa. Pientä ja mikroyrityksille suunnatut helpotukset ovat olleet järkeviä, mutta joidenkin mielestä tilinpäätöksen laatimisvelvoite olisi tullut säilyttää edelleen elinkeinoharjoittajilla. Myös uudistus on pakottanut vastaajia päivittämään osaamistaan ja vaikuttaa siltä, että kaikki eivät ole muuttaneet toimintatapojaan uudistuksesta huolimatta. Liitetietojen vieläkin tarkempi määrittely olisi ollut myös toivottavaa uudistuksen yhteydessä, joka vaikuttaa heikentävästi tilinpäätöksestä annettavaan oikeaan ja riittävään kuvaan.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella kirjanpitolain vuoden 2016 uudistuksen vaikutuksia pieniin ja mikroyrityksiin liittyvään hallinnolliseen taakkaan sekä kirjanpitäjien näkökulmasta oikeaan ja riittävään kirjanpitoon. Tutkimuksessa myös sivuttiin, miten kohderyhmä arvioi lainsäädäntöuudistuksen onnistumista yleisesti. Tutkimus toteutettiin nyt, vuosia uudistuksen jälkeen, koska kirjanpitäjät ovat jo rutinoituneet ja tottuneet soveltamaan uudistusta käytännössä useamman tilikauden ajan.

Tutkimus toteutettiin Survey-tutkimuksena, ja vastaajina toimi joukko kirjanpitäjiä. Kirjanpitäjiä tavoiteltiin suoraan sähköpostitse tilitoimistoista sekä kirjanpitäjien ammattiryhmistä sosiaalisen median kautta. Yhteensä kyselyyn vastasi 111 kirjanpitäjää.

6.1 Tutkimusprosessin vaiheet sekä tutkimuksen luotettavuus

Teoreettisen viitekehyksen ja aiemman tutkimuksen pohjalta laadittiin nopeasti täytettävä alle viiden minuutin kyselylomake, jolla haettiin vastauksia yhdeksään erilaiseen 5-portaiseen Likert-asteikolla esitettyyn väittämään. Likert-väittämät jaettiin kolmeen eri osioon, jotka käsittelevät uudistuksen vaikutuksia tilinpäätösinformaatioon (oikea ja riittävä kuva), uudistuksen vaikutuksia käytettyyn aikaan ja kirjanpitotyöhön (hallinnollinen taakka) sekä uudistuksen onnistumista yleisesti ja muutettavia kohtia (kuinka onnistunut uudistus on). Lomakkeessa oli myös yksi avoin vastauskenttä.

Tutkimuksen luotettavuudelle on rajoituksensa, sillä kyselylomake on suhteellisen lyhyt. Jos samasta asiasta olisi ollut enemmän mittavia väittämiä, mittauksen tasoa olisi voitu nostaa ja mahdolliset väärinymmärrykset kyselylomakkeen osalta olisi voitu kartoittaa

perusteellisemmin. Tämä olisi mahdollistanut monimuuttujamenetelmien soveltamisen johdonmukaisemmalla tavalla.

Aineistonkeruu alkoi sosiaalisen median kautta ja noin 70 vastausta saatiin kerättyä nopeasti. Tämän jälkeen vastausten keruu hidastui kolmen ensimmäisen vuorokauden jälkeen. Alkuperäinen tavoite oli saada yli 100 vastaajaa, joten loput noin 40 vastausta saatiin tilitoimistoista sähköpostipyynnöin. Aineiston kokonaiskeruu-aika oli noin viisi viikkoa. Vastaajien kokemus antoi viitteitä siitä, että heillä on tutkimuksen kannalta arvokasta kokemusta. On kuitenkin huomionarvoista, että vastaajista alle 3 prosenttia oli tulleet alalle alle kolme vuotta sitten. Vastaajien määrän ollessa suhteellisen alhainen, yleistettävien johtopäätösten tekeminen perusjoukosta on hankalaa ilman vertailevia tutkimuksia.

Otannan suhdetta perusjoukkoon voidaan verrata muihin saman kohderyhmän tutkimuksiin. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön laatimassa taloushallintoalan toimialaraportissa vuonna 2019 esitettiin kirjanpidon ja laskentatoimen asiantuntijoiden ikäjakauma (Metsä-Tokila 2019, 28). Tämän jakauman perusteella voidaan olettaa, että kyselyyn vastanneiden keskimääräinen pitkä kokemus ei ole ristiriidassa tämän tutkielman otannan kanssa. On toki riskialtista tehdä turhan yleistettäviä johtopäätelmiä ikäjakauman ja kokemuksen välisestä suhteesta, mutta on syytä epäillä, että iän ja kokemuksen välillä on selkeä yhteys. Myös tutkimuksessa esitetty keskimääräinen organisaatiokokoo on tulkittavissa yhteneväksi tämän tutkimuksen kanssa (Metsä-Tokila 2019, 15). Nämä ovat tietoja, joiden perusteella voimme olettaa, että tämän tutkimuksen otanta ei poikennut perusjoukosta, jolloin tulosten perusteella voi tehdä varovaisia induktiivisia päätelmiä siitä, mitä kirjanpitäjät kokevat.

Kun vastausten määrä on yli sata, kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä on mielekäästä ja alkuperäisen tavoitteen mukaista. Ensimmäiseksi tutkimuksessa muodostettiin pääkomponenttianalyysi (PCA), jonka tarkoituksena oli löytää ne muuttujat, jotka jakavat yhteisen varianssin. Tällä tavoin tutkimuksessa muodostettiin useammista muuttujista rakennettuja summamuuttujia, joilla pyrittiin mittaamaan lainsäädäntöuudistuksen vaikutuksia hallinnolliseen taakkaan sekä oikeaa ja riittävää kuvausta välillisesti. Lopulta nämä muuttujat latautuivat pääkomponenteille melko samankaltaisesti kuin osiot oli aineiston keruvaiheessa laadittu, mikä on mittarin laadun kannalta positiivinen asia.

Nämä pääkomponenteiksi nimetyt summamuuttujat analysoitiin taustamuuttujia vasten, eikä mittareiden ja taustamuuttujien välillä nähty tilastollisesti merkityksellisiä riippuvuuksia, tämä helpotti aineiston analyysiä. Muuttujakohtaiseen tarkasteluun tutkimuksessa päädyttiin pääkomponenttianalyysin jälkeen, sillä pääkomponenttianalyysin soveltamiselle aineiston koko oli verrattain rajallinen ja pääkomponenttianalyysillä tehtyjen mittareiden reliabiliteetit jäivät suhteellisen mataliksi. Yksittäisten väittämien tarkastelu antoi tulkintaan lisää paremmin eroteltavaa, mutta vähemmän yleistettävää tietoa.

Lopulta tutkimuksen kaikki pääkomponentit sekä väittämät pystyttiin koko aineiston osalta esittämään histogrammin muodossa, sillä taustamuuttujat eivät vinoutaneet vastauksia tilastollisesti merkitsevällä tasolla eri taustamuuttujien välillä. Lopullinen tutkimustulosten tarkastelu muuttujakohtaisesti tapahtui verrattain yksinkertaisesti ja tiedon tiivistämistä ja tulkintaa pystyttiin täydentämään avoimilla vastauksilla. Avoimia vastauksia saatiin kattava määrä suhteessa kokonaisvastausmäärään, näitä oli peräti 42 vastausta. Nämä vastaukset aluksi kategorisoitiin siten, että ne voidaan tulkita luokkiin, joiden mukaan lainsäädäntöuudistus sisällöllisesti ON-, OSITTAIN- tai EI ole onnistunut. Tämän perusteella tehtiin kategorioinnin perusteella päätelmä siitä, mitä mieltä keskimäärin ollaan uudistuksesta.

Tämän jälkeen vastaukset purettiin yksityiskohtaisemmin eri teemoihin, kuten tilinpäätösinformaatioon, hallinnolliseen taakkaan ja lainsäädännön uudistuksen onnistumiseen liittyen. Nämä laadulliset näkökannat toivat tutkimukseen yksityiskohtaisempaa näkökulmaa.

6.2 Tulosten yhteenveto

Tutkimukselle asetettiin kolme varsinaista tutkimuskysymystä, joihin pyrittiin muodostamaan vastaus. Ensimmäinen tutkimuskysymys kuului seuraavasti: " Miten kirjanpitolainsäädännön uudistus on vaikuttanut pien- ja mikroyritysten hallinnolliseen taakkaan kirjanpitäjien näkökulmasta? Tähän kysymykseen vastattiin ensimmäisen ja toisen pääkomponentin avulla, jotka voidaan tulkita mittaavan hallinnollista taakkaa. Näiden perusteella hallinnollinen taakka on keventynyt kirjanpitäjien näkökulmasta uudistuksen myötä.

Vaikka hallinnollinen taakka koettiin keventyneen uudistuksen myötä, laadullinen tarkastelu paljasti osatekijöitä, jotka eivät keventäneet hallinnollista taakkaa yhtä voimakkaasti. Tämä ristiriita havaittiin esimerkiksi elinkeinoharjoittajien vapautuksesta tilinpäätöksen laadintaa kohtaan, jota ei pidetty yksiselitteisenä helpotuksena hallinnollisen taakan osalta. Lisäksi havaittiin, että maksuperusteinen ja yhdenkertainen kirjanpito koettiin sellaisiksi uudistuksen osatekijöiksi, jotka eivät keventäneet hallinnollista taakkaa yksiselitteisesti, vaikka niiden perimmäinen tarkoitus olikin se. Näistä pienistä laadullisen analyysin löydöksistä huolimatta kokonaisuutena voidaan todeta, että uudistus kevensi hallinnollista taakkaa etenkin tilinpäätösten laadintaan käytettävän ajan perusteella.

Toinen tutkimuskysymys kuului: " Miten kirjanpitolainsäädännön uudistus on vaikuttanut pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksestä annettavaan oikeaan ja riittävään kuvaan kirjanpitäjien näkökulmasta?" Toiseen kysymykseen ei saatu muodostettua yksiselitteistä pääkomponenttia, joka olisi mitannut oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä. Sen sijaan ensimmäinen ja kattavin pääkomponentti mitattiin sekä hallinnollista taakkaa että tilinpäätösinformaation laatua uudistuksen jälkeen. Tämän perusteella hallinnollinen taakka keveni samalla, kun tilinpäätösinformaation laatu parani.

Likert-väittämien perusteella kirjanpitäjät kokivat, että lakiuudistus ei vaikuttanut negatiivisesti tilinpäätösinformaation laatuun. Tämä indikoi, että oikea ja riittävä kuva ei heikentynyt uudistuksen myötä. Kirjanpitäjien kokemuksen mukaan rahoittajat eivät myöskään yksiselitteisesti vaatineet lisää räätälöityjä raportteja rahoituspäätöksien tueksi, mikä vahvistaa, että oikean ja riittävän kuvan antaminen ei ole heikentynyt.

Avoimissa kysymyksissä korostui kuitenkin se, että liitetietovaatimukset voivat aiheuttaa tilanteita, joissa jotain olennaista yrityksen toiminnasta jää kertomatta, mikä heikentää oikean ja riittävän kuvan antamista. Myös yksittäisinä näkökantoina esiin nousi, että tilinpäätösten vertailtavuudessa olisi parannettavaa, mikä voi heikentää oikean ja riittävän kuvan antamista uudistuksessa. Toisaalta avoimissa vastauksissa myös mainittiin, että joskus vähemmän on enemmän, viitaten kenties kansallisten normien tuomaan tilinpäätöksen tietosisältöön ja sen vaikutukseen oikeaan ja riittävään kuvaan. Yhteenvetona voidaan vastata toiseen tutkimuskysymykseen, että kirjanpitäjät eivät kokeneet lakiuudistuksen vaikuttaneen erityisen heikentävästi oikean ja riittävän kuvan antamiseen tilinpäätöksessä.

Kolmas tutkimuskysymys kuului: ”Miten onnistuneena kirjanpitäjät ovat kokeneet lainsäädännön uudistuksen ja kuinka lainsäädäntöä tulisi edelleen kehittää pien- ja mikroyritysten kirjanpitolainsäädännön osalta?” Kirjanpitäjät ovat lähtökohtaisesti kokeneet lainsäädännön uudistuksen onnistuneeksi, mikä käy ilmi avointen kysymysten kategorioinnin perusteella tehdystä johtopäätelmästä. Lisäksi kolmas pääkomponentti ”kirjanpitäjille jäi liian suuri vastuu sekä liikaa vaihtoehtoja tilinpäätösratkaisujen suhteen” tukee tätä väitettä, sillä kanta oli tällä mittarilla suhteellisen neutraali. Avoimissa vastauksissa tuotiin esiin, että uudistusta voisi viedä vieläkin enemmän sähköisiä tilinpäätöksiä tukevampaan muotoon. Mielenkiintoinen seikka oli myös se, että avoimissa vastauksissa ehdotettiin peräti tilinpäätöspakkoa elinkeinoharjoittajille, sillä tilinpäätöksen laatiminen ei ole suuri rasite, mutta tarvittavat tiedot ovat tärkeitä verotusta varten.

Olennaista on myös se, että kirjanpitäjät keskimäärin eivät kokeneet liian suurta vastuuta siitä, että kirjanpitoratkaisut ovat hyvän kirjanpitotavan mukaisia. Tämän voi tulkita varovaisesti siten, että kirjanpitäjälle asetetut vastuut tilinpäätösratkaisuista eivät ole koettu ongelmallisen suuriksi tai pieniksi, vaan keskimäärin sopiviksi.

6.3 Pohdinta

Tutkimuksen ollessa yhdistelmä kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta, on pohdittava tutkimuksen tuloksia myös hieman deduktiivisen sekä induktiivisen päättelyn periaatteiden valossa. Tutkimustulosten perusteella voimme tehdä oletuksia siitä, että pääkomponentit sekä Likert-asteikollisista väittämistä kumpuavat ajatuslinjat ovat yleistettäviä ja heijastelevat ainakin varovaisesti koko kirjanpitäjien perusjoukon ajatuksia. Puolestaan kaikki avoimista kysymyksistä nousevat tiedot ovat pikemminkin täydentäviä löydöksiä, joiden yleistettävyyteen ei ole johdonmukaista ryhtyä. On huomioitava, että avoimissa vastauksissakin toistuivat tietyt teemat, kuten liitetietojen epämääräisyydet. Myös avoimien kysymysten kategorisoinnilla saavutettiin jokseenkin yleistettävää tietoa koko perusjoukosta.

Tutkimustuloksia pohtiessa, on palattava hieman teoriaan ja käsitteisiin. Hallinnollista taakkaa käsiteltiin siltä näkökulmalta, että kirjanpitolainsäädännöstä kumpuavat velvoitteet aiheuttavat hallinnollista taakkaa. Tätä pyrittiin mittaamaan tässä tutkimuksessa suoraan, että välillisesti. Suoraa mittausta sovellettiin väittämässä, joissa puhuttiin suoraan hallinnollisesta taakasta. Välillisesti pyrittiin mittaamaan tätä ajankäytön perusteella. Tälle toki asettaa rajoitteeksi sen, että ei ole mitenkään mahdollista eritellä hallinnollista taakkaa esimerkiksi Magin & Oraksen (2012, 3) esittämällä tasolla siten, että hallinnollista taakkaa on vain se osa työstä, joka on kohdistettavissa lainsäädännön tarpeita varten. Tässä tutkimuksessa hallinnollista taakkaa oli kaikki kirjanpitotyö, joka on lainsäädännön perusteella velvoitettua, oli käyttäjäkunta sitten kuka tahansa.

Oikea ja riittävän kuvan käsite ja mittaaminen tässä tutkimuksessa ei ollut täysin yksiselitteistä. Kuten teoreettisessa viitekehyksessä tultiin siihen tulokseen, että oikea ja riittävä kuva on hyvin tilannesidonnainen ja monitulkintainen käsite. Välillisesti oikeaa ja riittävää kuvaa pyrittiin mittaamaan sillä, mikä vaikutus uudistuksella on ollut tilinpäätösinformaatioon sekä sillä, ovatko sidosryhmät kuten pankit vaatineet lisää

tilinpäätösraportteja uudistuksen myötä. Nämä kysymykset toimivat mittarina sellaiselle oikean ja riittävän kuvan käsitykselle, jossa korostuu olennaisuus sekä tilinpäätöksen lukijakunnan näkökulma.

Kirjanpitolain uudistamista käsittelevistä väittämistä kumpusi toisaalta vahvana myös näkemys siitä, että lainsäädäntöä tulisi päivittää siten, että raportointivaatimuksia tulisi vähentää vielä enemmän. Tämä antaa ainakin viitteen siitä, ettei oikean ja riittävän kuva vaarannu ongelmallisella tavalla, vaikka sääntelyä kevennettäisiin entisestään. Myös se, että kirjanpitäjät eivät kokeneet, että heillä olisi liikaa vaihtoehtoja pien- ja mikroyritysten tilinpäätösratkaisujen suhteen antaa viitteistä siitä, että kirjanpitäjillä on oikeat työkalut laatia tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan vaatimuksen mukaisesti.

Tälle tutkimukselle yhtenä keskeisimpänä motivaation lähteenä toimineeseen Kaleniuksen (2019) tilintarkastajien kohderyhmään tehdyn tutkimukseen verrattuna, tämän tutkimuksen tulokset ovat hallinnollisen taakan osalta hyvin samansuuntaisia kuin tilintarkastajilla. Kaleniuksen (2019, 72) mukaan, uudistuksessa hallinnollinen taakka keveni ja tilinpäätösinformaatio parani samanaikaisesti. Näin myös kirjanpitäjien mielestä tässä tutkimuksessa. Tilintarkastajat näkivät myös yhtenevästi, että sääntelyssä on edelleen keventämisen varaa (Kalenius 2019, 71). Näin myös tässä tutkimuksessa kokivat kirjanpitäjät. Tämän tutkimuksen tulokset olivat eriäviä siltä osin, että tämän perusteella ei voi tehdä johtopäätelmää siitä, että oikea ja riittävä kuva olisi kärsinyt uudistuksessa, toisinkuin tilintarkastajilla. Yhtenevää oli myös liitetietoihin liittyvät kehittämistarpeet, joten tutkimus toi hyvin samansuuntaista uutta tietoa kirjanpitäjien näkökulmasta, kuin mitä tilintarkastajien näkökulmasta oli jo tutkittu.

6.4 Johtopäätökset

Tämä tutkimus toi uutta tietoa siitä, miten kirjanpitäjät ovat kokeneet kirjanpitolainuudistuksen, etenkin PMA-asetuksen vaikutuksen pien- ja mikroyritysten kohtaamaan hallinnolliseen taakkaan sekä oikeaan ja riittävään kuvaan tilinpäätöksessä, kun lain soveltaminen on rutiininomaista. Lisäksi tämä tutkimus toi esille niitä näkökantoja, miten onnistuneena kirjanpitäjät pitävät lainsäädännön uudistusta.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kokonaisuutena kirjanpitäjät kokivat uudistuksen keventävän hallinnollista taakkaa, ilman että tilinpäätösinformaation laatu kärsi oleellisesti. Lisäksi tutkimus toi esille sen, että kirjanpitolain uudistusta on pidetty onnistuneena sekä nosti esiin muutamia kehitystarpeita tulevaisuutta ajatellen. Kirjanpitäjät näkivät, että raportointivaatimuksia voisi edelleen keventää. Etenkin liitetietovaatimukset koettiin ristiriitaisiksi.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tutkia, onko kirjanpitolainsäädännön ja PMA-asetuksen soveltaminen kohtuuttoman suuri taakka kaikista pienimmille kirjanpitovelvollisille, kuten yksinyrittäjille. Tämä olisi perusteltua siksi, että vapautuksia tilinpäätöksen laadinnasta ei pidetty yksiselitteisesti hyvänä asiana, eikä mahdollisuutta maksuperusteiseen tai yhdenkertaiseen kirjanpitoon avoimien vastausten perusteella. Myös se, että isoista organisaatioista tulevat kirjanpitäjät kokivat voimakkaammin, että raportointivaatimuksia ei tulisi keventää entisestään, voi olla jatkotutkimuksen kannalta mielenkiintoinen löydös.

Lisäksi olisi perusteltua tutkia, miten liitetietovaatimuksia tulisi kehittää kirjanpitäjien näkökulmasta PMA-asetuksen viitekehysten ympärillä. Jatkotutkimuksessa voisi myös tutkia, miten nykyistä PMA-asetuksen viitekehystä voitaisiin edelleen keventää niin, ettei tilinpäätösinformaation laatu heikkene, vaan sitä saisi jopa parannettua, kuten tämän tutkimuksen perusteella on jo tapahtunut kirjanpitäjien näkökulmasta.

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet:

Alexander, David, & Jermakowicz, Eva. (2006). A true and fair view of the principles/rules debate. *Abacus*, 42(2), 132–164.

Cook, Allan. (1997). Requirement for a True and Fair View — a UK Standard-Setter’s Perspective. *European Accounting Review*, 6(4), 693–704.

Evans, Lisa. (2003). The true and fair view and the ‘fair presentation’ override of IAS 1. *Accounting and Business Research*, 33(4), 311–325.

Gassen, Joachim. (2017). The effect of IFRS for SMEs on the financial reporting environment of private firms: An exploratory interview study. *Accounting and Business Research*, 47(5), 540–563.

Honkatukia, Juha, & Rauhanen, Timo. (n.d.). *Yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen kokonaistaloudelliset vaikutukset*.

Järvinen, P., Lundelin-Nuortio, L., Hjelt, J. (2011) *Säädöshankkeiden yritysvaikutusarvioiden seurantatyöryhmä, yritysvaikutusarviointien seurantaryhmän loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministerion julkaisuja*.

Leppiniemi, J & Kaisanlahti, T. *Kirjanpitolaki: kommentaari*. 4. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Pro, 2016. Print.

Leppiniemi, J. 2012. Oikea ja riittävä kuva. *Tilisanomat.fi*. 6/2012

Leppiniemi, J. 2017. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätökset: yhtäläisyydet ja erot. *Tilisanomat*. 3/2017.

Kaisanlahti, T. 2014 Uutta kirjanpitolakiin. *Tilisanomat*, 6/2014

Kalenius, O. (2019). *Kirjanpitolainsäädännön muutokset hallinnollisen taakan keventämiseksi tilintarkastajan näkökulmasta – vaikutus oikeaan ja riittävään kuvaan*.

Vehkalahti, K. (2014). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/305021>

Kangasharju A. & Rauhanen T. *Lainsäädännön hallinnollinen taakka yrityksille – raskaimmat säädökset*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

Kitching, J. (2006). A burden on business? Reviewing the evidence base on regulation and small-business performance. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 24(6), 799–814.

Magi, M., & Oras, T. (2012). *Selvitys yritysten hallinnollisen taakan kehityksestä – Loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriö*

Mamić Sačer, I., Dečman, N., & Sever, I. (2015). The influence of accounting regulation simplification on the financial reporting of micro entities – the case of Croatia. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 28(1), 593–607.

McGee, A. (1991). The ‘True and Fair View’ Debate: A Study in the Legal Regulation of Accounting. *The Modern Law Review*, 54(6), 874–888.

Metsämuuronen, J. (2001). *Monimuuttujamenetelmien perusteet SPSS-ympäristössä. International Methelp.*

Metsä-Tokila, T. (2019). Taloushallintoalan toimialaraportti 2019. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019:50

Määttä, S. (2000). *True and fair view : ajatuksia oikeista ja riittävästä tiedoista ja kuvasta erityisesti Suomessa käydyssä keskustelun valossa.* Turku: [Turun kauppakorkeakoulu].

Nobes, C. W., & Parker, R. H. (1991). 'True and Fair': A Survey of Uk Financial Directors. *Journal of Business Finance & Accounting*, 18(3), 359–375.

Pösö, K. 2018. *OIKEAN JA RIITTÄVÄN KUVAN KÄSITE TILINTARKASTUKSEN JA KANSAINVÄLISTEN TILINTARKASTUSALAN STANDARDIEN NÄKÖKULMASTA.* Tampere: Tampere University Press.

Rekola-Nieminen, 2015 Kirjanpitolaki uudistuu – osa 2: Tilinpäätöksen laatiminen. Tilisanomat 4/2015

Rekola-Nieminen, L.2016a Kirjanpitokoulu, osa 1: Tilinpäätöksen laatiminen. Tilisanomat 2/2016

Rekola-Nieminen, L.2016b Kirjanpitokoulu, osa 4: Tuloslaskelma – PMA:n mukaiset liitetiedot sekä tuloslaskema- ja tasekaavat. Tilisanomat 05/2016.

Rekola-Nieminen, L. *Kirjanpitolaki käytännössä. 4., uud. painos.* Helsinki: Edita, 2016. Print.

Tikkanen, T, L. 2017 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen eriyttäminen: oikea ja riittävä kuva? Tilisanomat 2/2017

Van Hulle, K. (1997). The True and Fair View Override in the European Accounting Directives. *European Accounting Review*, 6(4), 711-720.

Virallislähteet:

Euroopan komission vihreä kirja -*Yrittäjyys Euroopassa. KOM(2003) 27 lopullinen*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52003DC0027&qid=1682269902181>
luettu 5.4.2023

Euroopan komission tiedonanto - *Toimintaohjelma hallinnollisen rasituksen keventämiseksi Euroopan unionissa. KOM(2007)23 lopullinen.*
<https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0023:FIN:FI:PDF>
luettu: 29.11.2022

Euroopan komission tiedonanto, *Järkevä sääntely Euroopan unionissa. KOM(2013) 543 lopullinen.*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC0543>
luettu 23.4.2023

Euroopan komission tiedonanto, *COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS, COM(2012) 746 final*
luettu 23.4.2023

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013 EUR-Lex - 32013L0034 - EN - EUR-Lex (europa.eu)
luettu: 22.10.2022

Hallituksen esitys. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistamista koskevaksi laiksi. HE89/2015 Finlex.* -Ajantasainen lainsäädäntö. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2015/20150089>
luettu 29.10.2022

Kirjanpitoasetus (KPA) 1339/1997. *Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö.*
Kirjanpitoasetus 1339/1997 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®
luettu 19.9.2022

Kirjanpitolaki (KPL) 1336/1997. *Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö.* <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>
luettu 19.9.2022

Rikoslaki (RL) 39/1889. *Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö*
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
luettu 29.10.2022

Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (PMA) 1753/2015 Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen... 1753/2015 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ® luettu 19.9.2022

Valtioneuvoston kanslia, VNK007:00/2005 – *Paremmän sääntelyn toimintaohjelman laatiminen*. <https://vnk.fi/hanke?tunnus=VNK004:00/2005> luettu 23.4.2023.

Digitaaliset lähteet:

Hotulainen, R. Tilastollisen aineiston ja analyysin edellytysten tarkistaminen
<https://www.mv.helsinki.fi/home/hotulain/Parametrian%20edellytykset.pdf>
luettu 10.1.2023

KvantiMOTV – Kyselylomakkeen laatiminen.
<https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>
luettu 7.4.2023

Tietoarkisto – *Hypoteesin testaus – SPSS-harjoitus 2*
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvanti/hypoteesi/harjoitus2/>
luettu 12.1.2023

LIITTEET

LIITE 1. AINEISTONKERUULOMAKE

PMA-asetuksen vaikutus hallinnolliseen taakkaan kirjanpitäjien näkökulmasta

2. Paljonko sinulla on kokemusta kirjanpitotehtävistä?

- Yli 15 vuotta
- Yli 10 vuotta
- Yli 3 vuotta
- Alle 3 vuotta

3. Kuinka olennaisesti pien- ja mikroyritysten taloushallinto kuuluu työnkuvaasi?

- Enemmän kuin 50 % työajasta
- Alle 50 % työajasta
- Ei ollenkaan

4. Minkä kokoisessa organisaatiossa työskentelet?

- 1-2 henkilöä
- 3-10 henkilöä

- 10-20 henkilöä
- Enemmän kuin 20 henkilöä

5. Mikä kuvaa ammatillista osaamistasoasi parhaiten?

- Koen olevani erittäin perehtynyt toimissani, ylläpidän jatkuvasti osaamistani käyttämällä aikaani ammattiosaamiseni kehittämiseen. Pystyn laatimaan tilinpäätöksen itsenäisesti.
- Koen olevani hyvin perillä useimmista alaanne liittyvistä muutoksista, mutta en käytä jatkuvasti aikaa kouluttautumiseen. Kykenen laatimaan muun muassa tilinpäätöksen itsenäisesti.
- Koen suoriutuvani työtehtävistäni hyvin, mutta osaamisalueeni ulkopuolelle jää tilinpäätöksen laadinta itsenäisesti.
- Koen, että osaamisalueeni rajoittuu vain tarkasti määriteltyihin kirjanpidon osa-alueisiin.
- Koen, että mikään ylläoleva ei kuvaa osaamistani.

6. Mikä vastaa koulutustaustaasi parhaiten?

- Ylempi korkeakoulututkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ammatillinen koulutus
- Jokin muu

Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1-5

7. Täysin samaa mieltä = 5

En osaa sanoa = 3
Täysin eri mieltä = 1

	1. Täysin eri mieltä	2. Osittain eri mieltä	3. En osaa sanoa	4. Osittain samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä
Mielestäni PMA-asetus vähensi pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksen laadintaan käytettävää aikaa	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni on hyvä, että elinkeinoharjoittajat on osittain vapautettu tilinpäätöksen laatimisesta	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni PMA-asetus poisti tapauskohtaisia harkintoja tilinpäätösten laatiessa	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni uudistuksella oli positiivinen vaikutus tilinpäätösinformaatioon	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni rahoittajat ovat vaatineet PMA-	☐	☐	☐	☐	☐

	1. Täysin eri mieltä	2. Osittain eri mieltä	3. En osaa sanoa	4. Osittain samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä
asetuksen myötä yhä enemmän räätälöityjä kirjanpitoraportteja rahoituspäätöksen tueksi					
Mielestäni yritysten hallinnollinen taakka on kasvanut kirjanpitolain uudistuksen myötä	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni lainsäädäntöä tulisi edelleen päivittää siten, että raportointivaatimuksia tulisi vähentää vielä enemmän pien- ja mikroyritysten osalta	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni kirjanpitäjillä on liikaa vaihtoehtoja pien- ja mikroyritysten tilinpäätöskäytäntöjen suhteen	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni kirjanpitäjillä	☐	☐	☐	☐	☐

1. Täysin eri mieltä	2. Osittain eri mieltä	3. En osaa sanoa	4. Osittain samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä

on liian suuri vastuu siitä, että tilinpäätöskäsitelmät ovat hyvän kirjanpitolain mukaisia

8. Oliko kirjanpitolain uudistus onnistunut pien- ja mikroyritysten osalta?

Voit halutessasi kertoa yksityiskohtaisemmin missä uudistus onnistui ja epäonnistui. Kiitos ajastasi!

Kirjoita vastaus

LIITE 2. Vastaajien työkokemuksen suhde pääkomponentteihin

NPART TEST

/KRUSKAL-WALLIS = Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_3 BY Kokemus (1, 4)

/MEDIAN = Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_3 BY Kokemus (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Yli 15 vuotta kokemusta	67	55,39
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	54,98
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	57,91
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	65,75
	Total	111	
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Yli 15 vuotta kokemusta	67	57,89
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	48,40
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	57,18
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	55,75
	Total	111	
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	Yli 15 vuotta kokemusta	67	55,94
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	59,63
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	50,57
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	81,50
	Total	111	

Test Statistics

	Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä
Chi-Square	,31	1,42	2,19
df	3	3	3
Asymp. Sig.	,958	,701	,534

Frequencies

		Kokemus			
		Yli 15 vuotta kokemusta	Yli 10 vuotta kokemusta	Yli 3 vuotta kokemusta	Alle 3 vuotta kokemusta
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	> Median	28	8	8	1
	≤ Median	39	12	14	1
	Median				
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	> Median	21	6	8	1
	≤ Median	46	14	14	1
	Median				
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	> Median	20	7	3	1
	≤ Median	47	13	19	1
	Median				

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	111	3,50	,28	3	,964
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	111	3,00	,53	3	,913
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	111	3,00	3,34	3	,343

LIITE 3. Vastaajien työnkuvan suhde pääkomponentteihin

NPARTEST

/KRUSKAL-WALLIS = Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_3 BY Työnkuva (1, 4)
 /MEDIAN = Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_3 BY Työnkuva (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	55,56
	alle 50 % työajasta	14	59,96
	ei ollenkaan	2	49,25
	Total	111	
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	55,32
	alle 50 % työajasta	14	59,71
	ei ollenkaan	2	62,25
	Total	111	
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	54,87
	alle 50 % työajasta	14	62,82
	ei ollenkaan	2	62,00
	Total	111	

Test Statistics

	Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä
Chi-Square	,32	,31	,84
df	2	2	2
Asymp. Sig.	,851	,855	,658

Frequencies

		Työnkuva		
		Enemmän kuin 50 % työajasta	alle 50 % työajasta	ei ollenkaan
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	>	38	7	0
	Median			
	≤	57	7	2
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	>	29	6	1
	Median			
	≤	66	8	1
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	>	24	6	1
	Median			
	≤	71	8	1

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	111	3,50	1,89	2	,388
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	111	3,00	1,13	2	,567
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	111	3,00	2,37	2	,306

LIITE 4. Vastaajien organisaation kokoluokan suhde pääkomponentteihin

NPAR TEST

/KRUSKAL-WALLIS = Pääkomponentti_3 Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 BY Orgkoko (1, 4)

/MEDIAN = Pääkomponentti_3 Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 BY Orgkoko (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	1-2 henkilöä	31	56,16
	3-10 henkilöä	43	56,58
	10-20 henkilöä	11	50,41
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	57,21
	Total	111	
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	1-2 henkilöä	31	60,55
	3-10 henkilöä	43	52,65
	10-20 henkilöä	11	61,36
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	53,85
	Total	111	
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	1-2 henkilöä	31	54,05
	3-10 henkilöä	43	58,22
	10-20 henkilöä	11	44,36
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	59,58
	Total	111	

Test Statistics

	Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä
Chi-Square	,39	1,55	2,13
df	3	3	3
Asymp. Sig.	,942	,670	,546

Frequencies

		Organisaatiokoko			
		1-2 henkilöä	3-10 henkilöä	10-20 henkilöä	enemmän kuin 20 henkilöä
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	> Median	14	18	4	9
	≤ Median	17	25	7	17
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	> Median	12	12	4	8
	≤ Median	19	31	7	18
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	> Median	9	11	2	9
	≤ Median	22	32	9	17

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	111	3,50	,76	3	,858
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	111	3,00	1,07	3	,784
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	111	3,00	1,23	3	,745

LIITE 5. Vastaajien osaamistason suhde pääkomponentteihin

NPARTEST

/KRUSKAL-WALLIS = Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_3 BY Osaamistaso (1, 5)
/MEDIAN = Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_3 BY Osaamistaso (1, 5).

Ranks

		N	Mean Rank
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Koen olevani erittäin perehtynyt toimissani, ylläpidän jatkuvasti osaamistani käyttämällä aikaani ammattiosaamiseni kehittämiseen. Pystyn laatimaan tilinpäätöksen itsenäisesti.	85	53,15
	Koen olevani hyvin perillä useimmista alaamme liittyvistä muutoksista, mutta en käytä jatkuvasti aikaa kouluttautumiseen. Kykenen laatimaan muun muassa tilinpäätöksen itsenäisesti.	25	65,58
	Koen suoriutuvani työtehtävistäni hyvin, mutta osaamisalueeni ulkopuolelle jää tilinpäätöksen laadinta itsenäisesti.	1	58,50
	Total	111	
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Koen olevani erittäin perehtynyt toimissani, ylläpidän jatkuvasti osaamistani käyttämällä aikaani ammattiosaamiseni kehittämiseen. Pystyn laatimaan tilinpäätöksen itsenäisesti.	85	53,88
	Koen olevani hyvin perillä useimmista alaamme liittyvistä muutoksista, mutta en käytä jatkuvasti aikaa kouluttautumiseen. Kykenen laatimaan muun muassa tilinpäätöksen itsenäisesti.	25	62,06
	Koen suoriutuvani työtehtävistäni hyvin, mutta osaamisalueeni ulkopuolelle jää tilinpäätöksen laadinta itsenäisesti.	1	84,50
	Total	111	
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	Koen olevani erittäin perehtynyt toimissani, ylläpidän jatkuvasti osaamistani käyttämällä aikaani ammattiosaamiseni kehittämiseen. Pystyn laatimaan tilinpäätöksen itsenäisesti.	85	53,66
	Koen olevani hyvin perillä useimmista alaamme liittyvistä muutoksista, mutta en käytä jatkuvasti aikaa kouluttautumiseen. Kykenen laatimaan muun muassa tilinpäätöksen itsenäisesti.	25	62,40
	Koen suoriutuvani työtehtävistäni hyvin, mutta osaamisalueeni ulkopuolelle jää tilinpäätöksen laadinta itsenäisesti.	1	95,00
	Total	111	

Test Statistics

	Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä
Chi-Square	2,93	2,10	2,98
df	2	2	2
Asymp. Sig.	,231	,349	,225

Frequencies

		Osaamistaso		
		Koen olevani erittäin perehtynyt toimissani, ylläpidän jatkuvasti osaamistani käyttämällä aikaani ammattiosaamiseni kehittämiseen. Pystyn laatimaan tilinpäätöksen itsenäisesti.	Koen olevani hyvin perillä useimmista alaamme liittyvistä muutoksista, mutta en käytä jatkuvasti aikaa kouluttautumiseen. Kykenen laatimaan muun muassa tilinpäätöksen itsenäisesti.	Koen suoriutuvani työtehtävistäni hyvin, mutta osaamisalueeni ulkopuolelle jää tilinpäätöksen laadinta itsenäisesti.
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	> Median	31	14	0
	≤ Median	54	11	1
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	> Median	26	9	1
	≤ Median	59	16	0
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	> Median	20	10	1
	≤ Median	65	15	0

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	111	3,50	3,74	2	,154
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	111	3,00	2,36	2	,307
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	111	3,00	5,21	2	,074

LIITE 6 Vastaajien koulutustaustan suhde pääkomponentteihin

NPAR TEST

/KRUSKAL-WALLIS = Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_3 BY Koulutus (1, 4)
/MEDIAN = Pääkomponentti_1 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_3 BY Koulutus (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Ylempi korkeakoulututkinto	25	50,44
	Alempi korkeakoulututkinto	49	57,39
	Ammatillinen koulutus	35	57,89
	Jokin muu	2	58,50
	Total	111	
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Ylempi korkeakoulututkinto	25	58,68
	Alempi korkeakoulututkinto	49	54,68
	Ammatillinen koulutus	35	54,99
	Jokin muu	2	72,50
	Total	111	
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	Ylempi korkeakoulututkinto	25	54,76
	Alempi korkeakoulututkinto	49	53,38
	Ammatillinen koulutus	35	60,00
	Jokin muu	2	65,75
	Total	111	

Test Statistics

	Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä
Chi-Square	,98	,84	1,11
df	3	3	3
Asymp. Sig.	,805	,840	,774

Frequencies

		Koulutustausta			
		Ylempi korkeakoulututkinto	Alempi korkeakoulututkinto	Ammatillinen koulutus	Jokin muu
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	> Median	9	19	17	0
	≤ Median	16	30	18	2
	Total	25	49	35	2
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	> Median	8	15	12	1
	≤ Median	17	34	23	1
	Total	25	49	35	2
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	> Median	6	12	12	1
	≤ Median	19	37	23	1
	Total	25	49	35	2

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	111	3,50	2,58	3	,461
Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	111	3,00	,41	3	,938
Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	111	3,00	1,67	3	,644

LIITE 7. KRUSKAL-WALLIS & MEDIAN kaikki likert-muuttujat vs. osaamistaso

WPAAR TEST

/KRUSKAL-WALLIS = TPLAADAIKA TKOHTHARKYTP VAPPTPLAAD POSVAIKTPINF Pääkomponentti_3 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_1 HALTAAKKAKASVANUT2 RAHVAATRAÄT2 LIANSUURVASTU LIIKVAIHTYTP RAPVAATVÄHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAATRAÄT BY Osaamistaso (1, 4).

/MEDIAN = TPLAADAIKA TKOHTHARKYTP VAPPTPLAAD POSVAIKTPINF Pääkomponentti_3 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_1 HALTAAKKAKASVANUT2 RAHVAATRAÄT2 LIANSUURVASTU LIIKVAIHTYTP RAPVAATVÄHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAATRAÄT BY Osaamistaso (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
PMA vähensi TP laadinta aikaa	Erittäin perehtynyt	85	56.07
	Hyvin perillä	25	56.78
	En laadi TP	1	30.50
	Total	111	
Tapauskohmainen harkinta väheni	Erittäin perehtynyt	85	57.39
	Hyvin perillä	25	51.88
	En laadi TP	1	41.00
	Total	111	
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Erittäin perehtynyt	85	50.29
	Hyvin perillä	25	75.12
	En laadi TP	1	63.50
	Total	111	
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Erittäin perehtynyt	85	54.47
	Hyvin perillä	25	60.46
	En laadi TP	1	74.50
	Total	111	
Pääkomponentti 3 Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	Erittäin perehtynyt	85	53.66
	Hyvin perillä	25	62.40
	En laadi TP	1	95.00
	Total	111	
Pääkomponentti 2 Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Erittäin perehtynyt	85	54.69
	Hyvin perillä	25	59.44
	En laadi TP	1	81.00
	Total	111	
Pääkomponentti 1 Mielestäni hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Erittäin perehtynyt	85	53.15
	Hyvin perillä	25	65.58
	En laadi TP	1	58.50
	Total	111	
Mielestäni hallinnollinen taakka ei ole kasvanut (käännetty versio)	Erittäin perehtynyt	85	56.69
	Hyvin perillä	25	55.08
	En laadi TP	1	20.50
	Total	111	
Rahoittajat eivät vaadi raportteja (käännetty toisesta)	Erittäin perehtynyt	85	58.76
	Hyvin perillä	25	46.62
	En laadi TP	1	56.00
	Total	111	
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Erittäin perehtynyt	85	54.20
	Hyvin perillä	25	61.30
	En laadi TP	1	76.50
	Total	111	
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Erittäin perehtynyt	85	54.36
	Hyvin perillä	25	60.04
	En laadi TP	1	94.50
	Total	111	
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Erittäin perehtynyt	85	56.09
	Hyvin perillä	25	55.56
	En laadi TP	1	59.00
	Total	111	
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Erittäin perehtynyt	85	55.31
	Hyvin perillä	25	56.92
	En laadi TP	1	91.50
	Total	111	
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	Erittäin perehtynyt	85	53.24
	Hyvin perillä	25	65.38
	En laadi TP	1	56.00
	Total	111	

Test Statistics

	PMA vähensi TP laadinta aikaa	Tapauskohmainen harkinta väheni	Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Pääkomponentti 3 Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	Pääkomponentti 2 Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Pääkomponentti 1 Mielestäni hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Mielestäni hallinnollinen taakka ei ole kasvanut (käännetty versio)	Rahoittajat eivät vaadi raportteja (käännetty toisesta)	Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Rahoittajat vaativat enemmän raportteja
Chi-Square	.72	.87	32.46	1.11	2.98	1.04	2.93	1.39	2.92	1.45	2.31	.02	1.39	2.92
df	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	.697	.649	.002	.375	.325	.592	.331	.500	.332	.484	.316	.992	.500	.332

Frequencies

		Osaamistaso		
		Erittäin perehtynyt	Hyvin perillä	En laadi TP
PMA vähensi TP laadinta aikaa	> Median	17	8	0
	≤ Median	68	17	1
Tapauskohtainen harkinta väheni	> Median	44	7	0
	≤ Median	41	18	1
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	> Median	18	13	0
	≤ Median	67	12	1
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	> Median	11	3	0
	≤ Median	74	22	1
Pääkomponentti 3 Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	> Median	20	10	1
	≤ Median	65	15	0
Pääkomponentti 2 Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	> Median	32	8	1
	≤ Median	53	17	0
Pääkomponentti 1 Mielestäni hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	> Median	31	14	0
	≤ Median	54	11	1
Mielestäni hallinnollinen taakka ei ole kasvanut (käännetty versio)	> Median	10	4	0
	≤ Median	75	21	1
Rahoittajat eivät vaadi raportteja (käännetty toisesta)	> Median	36	5	0
	≤ Median	49	20	1
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	> Median	40	14	1
	≤ Median	45	11	0
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	> Median	24	12	1
	≤ Median	61	13	0
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	> Median	23	6	0
	≤ Median	62	19	1
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	> Median	40	13	1
	≤ Median	45	12	0
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	> Median	30	11	0
	≤ Median	55	14	1

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
PMA vähensi TP laadinta aikaa	111	4,00	1,89	2	,389
Tapauskohtainen harkinta väheni	111	3,00	5,25	2	,072
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	111	4,00	9,51	2	,009
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	111	4,00	,16	2	,923
Pääkomponentti 3 Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	111	3,00	5,21	2	,074
Pääkomponentti 2 Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	111	3,33	1,99	2	,370
Pääkomponentti 1 Mielestäni hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	111	3,50	3,74	2	,154
Mielestäni hallinnollinen taakka ei ole kasvanut (käännetty versio)	111	4,00	,46	2	,795
Rahoittajat eivät vaadi raportteja (käännetty toisesta)	111	3,00	4,73	2	,094
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	111	3,00	1,65	2	,439
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	111	2,00	5,41	2	,067
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	111	4,00	,45	2	,798
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	111	2,00	1,25	2	,534
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	111	3,00	1,22	2	,543

LIITE 8. KRUSKAL-WALLIS & MEDIAN kaikki likert-muuttujat vs. kokemus

NPAR TEST
 /KRUSKAL-WALLIS = TELAADAIKA TKOHTARKTP VAPPLAAD POSVAIKTPINF Pääkomponentti_3 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_1 LIANSUURVASTU LIIVAIHTTP RAPVAATVÄHENNET HALTAARAKKASVANUT RAHVATRÄÄT BY Kokemus (1, 4)
 /MEDIAN = TELAADAIKA TKOHTARKTP VAPPLAAD POSVAIKTPINF Pääkomponentti_3 Pääkomponentti_2 Pääkomponentti_1 LIANSUURVASTU LIIVAIHTTP RAPVAATVÄHENNET HALTAARAKKASVANUT RAHVATRÄÄT BY Kokemus (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
PMA vähensi TP laadinta aikaa	Yli 15 vuotta kokemusta	67	54.52
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	59.45
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	56.57
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	64.75
	Total	111	
Tapauskohmainen harjinta väheni	Yli 15 vuotta kokemusta	67	58.86
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	60.75
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	45.57
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	27.50
	Total	111	
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Yli 15 vuotta kokemusta	67	54.78
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	50.70
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	63.84
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	63.50
	Total	111	
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Yli 15 vuotta kokemusta	67	55.77
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	48.23
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	62.09
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	74.50
	Total	111	
Pääkomponentti 3 Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	Yli 15 vuotta kokemusta	67	55.94
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	59.63
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	50.57
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	81.50
	Total	111	
Pääkomponentti 2 Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Yli 15 vuotta kokemusta	67	58.10
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	47.20
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	58.34
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	48.00
	Total	111	
Pääkomponentti 1 Mielestäni hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Yli 15 vuotta kokemusta	67	55.39
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	54.98
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	57.91
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	65.75
	Total	111	
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Yli 15 vuotta kokemusta	67	55.84
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	57.23
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	53.50
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	76.50
	Total	111	
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Yli 15 vuotta kokemusta	67	55.77
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	60.40
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	51.27
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	71.75
	Total	111	
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Yli 15 vuotta kokemusta	67	55.78
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	54.83
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	59.23
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	39.75
	Total	111	
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Yli 15 vuotta kokemusta	67	58.71
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	46.52
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	55.66
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	63.75
	Total	111	
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	Yli 15 vuotta kokemusta	67	57.13
	Yli 10 vuotta kokemusta	20	52.55
	Yli 3 vuotta kokemusta	22	56.89
	Alle 3 vuotta kokemusta	2	42.75
	Total	111	

Test Statistics

	PMA vähensi TP laadinta aikaa	Tapauskohmainen harjinta väheni	Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Pääkomponentti 3 Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	Pääkomponentti 2 Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	Pääkomponentti 1 Mielestäni hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Rahoittajat vaativat enemmän raportteja
Chi-Square	.59	5.34	2.21	2.89	2.19	2.05	.31	1.05	1.50	.84	2.53	.71
df	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	.899	.148	.529	.409	.534	.562	.858	.789	.682	.839	.470	.870

Frequencies

		Kokemus			
		Yli 15 vuotta kokemusta	Yli 10 vuotta kokemusta	Yli 3 vuotta kokemusta	Alle 3 vuotta kokemusta
PMA vähensi TP laadinta aikaa	> Median	13	6	5	1
	≤ Median	54	14	17	1
Tapauskohmainen harkinta väheni	> Median	35	10	6	0
	≤ Median	32	10	16	2
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	> Median	20	5	6	0
	≤ Median	47	15	16	2
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	> Median	8	2	4	0
	≤ Median	59	18	18	2
Pääkomponentti 3 Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	> Median	20	7	3	1
	≤ Median	47	13	19	1
Pääkomponentti 2 Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	> Median	25	5	10	1
	≤ Median	42	15	12	1
Pääkomponentti 1 Mielestäni hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	> Median	28	8	8	1
	≤ Median	39	12	14	1
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	> Median	33	10	10	2
	≤ Median	34	10	12	0
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	> Median	23	7	6	1
	≤ Median	44	13	16	1
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	> Median	17	6	6	0
	≤ Median	50	14	16	2
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	> Median	34	7	12	1
	≤ Median	33	13	10	1
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	> Median	28	5	8	0
	≤ Median	39	15	14	2

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
PMA vähensi TP laadinta aikaa	111	4.00	1.88	3	.598
Tapauskohmainen harkinta väheni	111	3.00	5.99	3	.112
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	111	4.00	.99	3	.804
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	111	4.00	1.06	3	.787
Pääkomponentti 3 Kirjanpitäjille jäi liikaa vaihtoehtoja ja liian suuri vastuu lainsäädäntöuudistuksen myötä	111	3.00	3.34	3	.343
Pääkomponentti 2 Hallinnollinen taakka on kasvanut uudistuksen myötä	111	3.33	2.06	3	.560
Pääkomponentti 1 Mielestäni hallinnollinen taakka on pienentynyt ja samalla tilinpäätösinformaation laatu on parantunut	111	3.50	.28	3	.964
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	111	3.00	2.19	3	.534
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	111	2.00	.67	3	.881
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	111	4.00	.90	3	.826
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	111	2.00	1.92	3	.590
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	111	3.00	3.08	3	.380

LIITE 9. KRUSKAL-WALLIS & MEDIAN kaikki likert-muuttujat vs. työnkuva

NPAR TEST

/KRUSKAL-WALLIS = TPLAADAIKA TKOHTARKTP VAPTPLAAD POSVAIKTPIF LIIANSUURVASTU LIIKVAIHTP RAPVAATVÄHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAATRÄÄT BY Työnkuva (1, 4)
/MEDIAN = TPLAADAIKA TKOHTARKTP VAPTPLAAD POSVAIKTPIF LIIANSUURVASTU LIIKVAIHTP RAPVAATVÄHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAATRÄÄT BY Työnkuva (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
PMA vähensi TP laadinta aikaa	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	55.07
	alle 50 % työajasta	14	61.54
	ei ollenkaan	2	61.50
	Total	111	
Tapauskohtainen harkinta väheni	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	53.98
	alle 50 % työajasta	14	69.04
	ei ollenkaan	2	60.75
	Total	111	
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	55.92
	alle 50 % työajasta	14	55.50
	ei ollenkaan	2	63.50
	Total	111	
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	58.79
	alle 50 % työajasta	14	42.75
	ei ollenkaan	2	16.00
	Total	111	
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	55.60
	alle 50 % työajasta	14	59.11
	ei ollenkaan	2	53.25
	Total	111	
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	54.71
	alle 50 % työajasta	14	62.50
	ei ollenkaan	2	71.75
	Total	111	
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	57.96
	alle 50 % työajasta	14	44.18
	ei ollenkaan	2	45.50
	Total	111	
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	56.37
	alle 50 % työajasta	14	54.04
	ei ollenkaan	2	52.00
	Total	111	
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	Enemmän kuin 50 % työajasta	95	54.73
	alle 50 % työajasta	14	62.36
	ei ollenkaan	2	71.75
	Total	111	

Test Statistics

	PMA vähensi TP laadinta aikaa	Tapauskohtainen harkinta väheni	Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Rahoittajat vaativat enemmän raportteja
Chi-Square	.62	3.00	.12	6.81	.17	1.35	2.72	.10	1.25
df	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	.733	.224	.941	.033	.918	.508	.256	.949	.536

Frequencies

		Työnkuva		
		Enemmän kuin 50 % työajasta	alle 50 % työajasta	ei ollenkaan
PMA vähensi TP laadinta aikaa	> Median	20	5	0
	≤ Median	75	9	2
Tapauskohtainen harkinta väheni	> Median	42	8	1
	≤ Median	53	6	1
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	> Median	28	3	0
	≤ Median	67	11	2
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	> Median	14	0	0
	≤ Median	81	14	2
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	> Median	45	9	1
	≤ Median	50	5	1
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	> Median	30	6	1
	≤ Median	65	8	1
PITäisi vähentää raportointivaatimuksia	> Median	27	2	0
	≤ Median	68	12	2
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	> Median	47	6	1
	≤ Median	48	8	1
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	> Median	34	6	1
	≤ Median	61	8	1

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
PMA vähensi TP laadinta aikaa	111	4.00	2.10	2	.351
Tapauskohtainen harkinta väheni	111	3.00	.84	2	.659
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	111	4.00	1.18	2	.554
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	111	4.00	2.70	2	.259
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	111	3.00	1.40	2	.497
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	111	2.00	.95	2	.621
PITäisi vähentää raportointivaatimuksia	111	4.00	1.98	2	.371
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	111	2.00	.22	2	.898
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	111	3.00	.41	2	.814

LIITE 10. KRUSKAL-WALLIS & MEDIAN kaikki Likert-muuttujat vs. organisaatiokoko

NPAR TEST

/KRUSKAL-WALLIS = TPLAADAIKA TKOHTHARKTP VAPTPLAAD POSVAIKTPINF LIIANSUURVASTU LIIKVAIHTPP RAPVAATVÄHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAATRÄÄT BY Orgkoko (1, 4)
/MEDIAN = TPLAADAIKA TKOHTHARKTP VAPTPLAAD POSVAIKTPINF LIIANSUURVASTU LIIKVAIHTPP RAPVAATVÄHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAATRÄÄT BY Orgkoko (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
PMA vähensi TP laadinta aikaa	1-2 henkilöä	31	55.61
	3-10 henkilöä	43	56.20
	10-20 henkilöä	11	43.05
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	61.62
	Total	111	
Tapauskohtainen harkinta väheni	1-2 henkilöä	31	51.94
	3-10 henkilöä	43	60.34
	10-20 henkilöä	11	50.32
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	56.08
	Total	111	
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	1-2 henkilöä	31	57.98
	3-10 henkilöä	43	49.99
	10-20 henkilöä	11	63.23
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	60.52
	Total	111	
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	1-2 henkilöä	31	54.19
	3-10 henkilöä	43	61.44
	10-20 henkilöä	11	55.00
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	49.58
	Total	111	
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	1-2 henkilöä	31	53.69
	3-10 henkilöä	43	57.56
	10-20 henkilöä	11	42.64
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	61.83
	Total	111	
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	1-2 henkilöä	31	56.16
	3-10 henkilöä	43	58.74
	10-20 henkilöä	11	47.95
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	54.67
	Total	111	
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	1-2 henkilöä	31	66.95
	3-10 henkilöä	43	57.52
	10-20 henkilöä	11	34.18
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	49.65
	Total	111	
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	1-2 henkilöä	31	63.55
	3-10 henkilöä	43	54.31
	10-20 henkilöä	11	56.18
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	49.71
	Total	111	
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	1-2 henkilöä	31	56.15
	3-10 henkilöä	43	52.52
	10-20 henkilöä	11	62.09
	enemmän kuin 20 henkilöä	26	59.00
	Total	111	

Test Statistics

	PMA vähensi TP laadinta aikaa	Tapauskohtainen harkinta väheni	Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Rahoittajat vaativat enemmän raportteja
Chi-Square	2.90	1.79	2.90	2.62	3.24	1.18	10.81	3.06	1.19
df	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	.408	.618	.408	.454	.356	.758	.013	.382	.754

Frequencies

		Organisaatiokoko			
		1-2 henkilöä	3-10 henkilöä	10-20 henkilöä	enemmän kuin 20 henkilöä
PMA vähensi TP laadinta aikaa	> Median	9	8	0	8
	≤ Median	22	35	11	18
Tapauskohtainen harkinta väheni	> Median	9	25	4	13
	≤ Median	22	18	7	13
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	> Median	10	10	4	7
	≤ Median	21	33	7	19
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	> Median	2	7	1	4
	≤ Median	29	36	10	22
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	> Median	14	21	4	16
	≤ Median	17	22	7	10
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	> Median	11	14	3	9
	≤ Median	20	29	8	17
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	> Median	13	12	0	4
	≤ Median	18	31	11	22
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	> Median	19	19	6	10
	≤ Median	12	24	5	16
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	> Median	12	13	4	12
	≤ Median	19	30	7	14

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
PMA vähensi TP laadinta aikaa	111	4.00	5.34	3	.148
Tapauskohtainen harkinta väheni	111	3.00	6.72	3	.081
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	111	4.00	1.16	3	.763
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	111	4.00	1.90	3	.594
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	111	3.00	2.51	3	.474
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	111	2.00	.28	3	.964
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	111	4.00	9.53	3	.023
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	111	2.00	3.56	3	.313
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	111	3.00	1.82	3	.610

Test Statistics

	PMA vähensi TP laadinta aikaa	Tapauskohtainen harkinta väheni	Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Rahoittajat vaativat enemmän raportteja
Chi-Square	.72	.87	12.46	1.11	1.45	2.31	.02	1.99	2.92
df	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	.697	.649	.002	.575	.484	.316	.992	.500	.232

LIITE 11. KRUSKAL-WALLIS & MEDIAN kaikki Likert-muuttujat vs. koulutustausta

NPAR TEST

/KRUSKAL-WALLIS = TPLAADAIKA TKOHTARKTP VAPTPLAAD POSVAIKTPIF LIIANSUURVASTU LIIKVAIHTP RAPVAATVAHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAATRAÄT BY Koulutus (1, 4)
 /MEDIAN = TPLAADAIKA TKOHTARKTP VAPTPLAAD POSVAIKTPIF LIIANSUURVASTU LIIKVAIHTP RAPVAATVAHENNET HALTAAKKAKASVANUT RAHVAATRAÄT BY Koulutus (1, 4).

Ranks

		N	Mean Rank
PMA vähensi TP laadinta aikaa	Ylempi korkeakoulututkinto	25	61.18
	Alempi korkeakoulututkinto	49	55.17
	Ammatillinen koulutus	35	53.14
	Jokin muu	2	61.50
	Total	111	
Tapauskohtainen harkinta väheni	Ylempi korkeakoulututkinto	25	42.10
	Alempi korkeakoulututkinto	49	63.41
	Ammatillinen koulutus	35	54.16
	Jokin muu	2	80.50
	Total	111	
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Ylempi korkeakoulututkinto	25	46.60
	Alempi korkeakoulututkinto	49	60.53
	Ammatillinen koulutus	35	58.09
	Jokin muu	2	26.00
	Total	111	
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Ylempi korkeakoulututkinto	25	53.52
	Alempi korkeakoulututkinto	49	53.83
	Ammatillinen koulutus	35	59.76
	Jokin muu	2	74.50
	Total	111	
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Ylempi korkeakoulututkinto	25	52.16
	Alempi korkeakoulututkinto	49	52.88
	Ammatillinen koulutus	35	61.90
	Jokin muu	2	77.25
	Total	111	
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Ylempi korkeakoulututkinto	25	58.06
	Alempi korkeakoulututkinto	49	55.02
	Ammatillinen koulutus	35	56.30
	Jokin muu	2	49.00
	Total	111	
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Ylempi korkeakoulututkinto	25	51.90
	Alempi korkeakoulututkinto	49	56.64
	Ammatillinen koulutus	35	58.63
	Jokin muu	2	45.50
	Total	111	
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Ylempi korkeakoulututkinto	25	56.96
	Alempi korkeakoulututkinto	49	52.62
	Ammatillinen koulutus	35	58.69
	Jokin muu	2	79.75
	Total	111	
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	Ylempi korkeakoulututkinto	25	59.30
	Alempi korkeakoulututkinto	49	57.35
	Ammatillinen koulutus	35	51.61
	Jokin muu	2	58.50
	Total	111	

Test Statistics

	PMA vähensi TP laadinta aikaa	Tapauskohtainen harkinta väheni	Vapautus TP laadinnasta on hyvä	Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	Rahoittajat vaativat enemmän raportteja
Chi-Square	1.14	9.41	5.38	1.67	3.08	.28	.97	2.06	1.08
df	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	.768	.024	.146	.645	.379	.964	.809	.560	.783

Frequencies

		Koulutustausta			
		Ylempi korkeakoulututkinto	Alempi korkeakoulututkinto	Ammatillinen koulutus	Jokin muu
PMA vähensi TP laadinta aikaa	> Median	8	10	7	0
	≤ Median	17	39	28	2
Tapauskohtainen harkinta väheni	> Median	7	27	15	2
	≤ Median	18	22	20	0
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	> Median	4	17	10	0
	≤ Median	21	32	25	2
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	> Median	4	7	3	0
	≤ Median	21	42	32	2
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	> Median	11	23	20	1
	≤ Median	14	26	15	1
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	> Median	9	16	12	0
	≤ Median	16	33	23	2
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	> Median	7	11	11	0
	≤ Median	18	38	24	2
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	> Median	12	22	18	2
	≤ Median	13	27	17	0
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	> Median	10	19	11	1
	≤ Median	15	30	24	1

Test Statistics

	N	Median	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
PMA vähensi TP laadinta aikaa	111	4.00	2.12	3	.548
Tapauskohtainen harkinta väheni	111	3.00	7.38	3	.061
Vapautus TP laadinnasta on hyvä	111	4.00	3.66	3	.300
Uudistuksella positiivinen vaikutus TP informaatioon	111	4.00	1.19	3	.755
Liian suuri vastuu kirjanpitäjällä	111	3.00	1.25	3	.741
Liikaa vaihtoehtoja tp laadinnassa	111	2.00	1.10	3	.776
Pitäisi vähentää raportointivaatimuksia	111	4.00	1.61	3	.658
Mielestäni hallinnollinen taakka on kasvanut	111	2.00	2.50	3	.475
Rahoittajat vaativat enemmän raportteja	111	3.00	.77	3	.856